

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ:

Υποtitλισμός του Ιστορικού Ντοκιμαντέρ με τίτλο «Who were the Radium Girls?»
από τα Αγγλικά προς τα Ελληνικά και σχολιασμός της συνολικής διαδικασίας

Subtitling of the Historical Documentary Titled “Who were the Radium Girls?” from English to
Greek and analysis of the procedure as a whole

Ονοματεπώνυμο: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΓΙΑΤΗ

Αρ.Μητρώου : Ξ2020001

Επιτροπή Εποπτείας :

Βιελμίνη Σωσώνη (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια)

Σταύρος Κοζομπόλης (Ακαδημαϊκός Υπότροφος)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
3. ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ	6
4. ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΑ	63
5. ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ	124
5.1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ	124
3.5. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΥΠΟΤΙΤΛΙΣΜΟΥ	126
5.3. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ	127
5.3.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟΝ ΥΠΟΤΙΤΛΙΣΜΟ	127
5.3.2 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	134
6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	138
7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	139

1. ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία πραγματεύεται τον διαγλωσσικό υποτιτλισμό του διαδικτυακού ντοκιμαντέρ με τίτλο «Who were the radium girls?». Το εν λόγω ντοκιμαντέρ διηγείται την ιστορία πολυάριθμων γυναικών, οι οποίες, από τις αρχές της δεκαετίας του 1920, βρέθηκαν στο επίκεντρο ενός εκ των πιο μελανών σημείων της αμερικανικής ιστορίας, αλλάζοντας ριζικά την πορεία της, ειδικά όσον αφορά το φεμινιστικό κίνημα αλλά και τα εργατικά δικαιώματα. Η επιλογή του συγκεκριμένου ντοκιμαντέρ δεν αποτελεί απόρροια μόνο του ιστορικού αντικτύπου του θέματος που πραγματεύεται, αλλά και του περιεχομένου του αυτού καθαυτού, στο οποίο κανείς μπορεί να εντοπίσει πολυάριθμες προκλήσεις που αφορούν τον υποτιτλισμό, όπως ζητήματα χρονισμού και μοντάζ, καθώς και μεταφραστικών προβλημάτων που σχετίζονται με τη δομή, τις πραγματολογικές αναφορές και τη χρήση ιατρικής και νομικής ορολογίας εντός του κειμένου. Σκοπός της εργασίας είναι η αναλυτική περιγραφή της διαδικασίας και των μεθόδων που αξιοποιήθηκαν για τον υποτιτλισμού του εν λόγω βίντεο, με σκοπό την εξιστόρηση των γεγονότων που περιγράφονται σε αυτό με έναν τρόπο οικείο και κατανοητό, στοχεύοντας σε ένα ελληνικό κοινό το οποίο πιθανώς να μην κατέχει προηγούμενες γνώσεις επί του θέματος.

ABSTRACT

This thesis is centered around the process of the interlingual subtitling of the web documentary titled "Who were the radium girls?". Beginning in the early 1920s, the documentary in question recounts the story of numerous women who found themselves at the center of one of the darkest points in American history, that would later end up radically changing the nation's trajectory regarding both the feminist movement as well as labor rights. This documentary was chosen not only because of the historical impact of its core subject, but also based on its content itself, which allowed for numerous subtitling challenges, such as timing and editing issues, as well as translation difficulties stemming from the structure, cultural references and the use of medical and legal terminology within the text to be thoroughly analyzed. The aim of this paper is to provide a well-rounded description of the process and the methods that were used for the subtitling of this video, when intended to be viewed by a Greek target audience which is most likely not very familiar with this subject matter.

2. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το ντοκιμαντέρ που επιλέχθηκε για την παρούσα εργασία φέρει τον τίτλο «Who were the radium girls?». Οι παράγοντες που συνέβαλαν στην επιλογή του μεταξύ άλλων βίντεο παρόμοιας θεματολογίας ήταν πολυάριθμοι. Όσον αφορά το κύριο θέμα του, κρίθηκε πως η εν λόγω ιστορία δεν παρουσιάζει μόνο μεγάλο βαθμό ενδιαφέροντος, αλλά και ότι το μήνυμα που λαμβάνει κανείς από αυτή συνεχίζει κατά κάποιο τρόπο να είναι επίκαιρο καθιστώντας την υπενθύμιση και τη διάδοσή του σημαντικές. Εκτός αυτού, θεωρήθηκε ότι το περιεχόμενο του βίντεο θα δημιουργούσε εύφορο έδαφος για την ανάλυση ποικίλων ζητημάτων που αφορούν τον διαγλωσσικό υποτιτλισμό, καθώς και των μεθόδων μέσω των οποίων αυτά μπορούν να αντιμετωπιστούν. Επιπλέον, το περιεχόμενο του βίντεο καλύπτει μία ευρεία κλίμακα θεματολογιών, συμπεριλαμβανομένων της χημείας, της ιατρικής και της νομικής. Όσον αφορά τη μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, πρώτο βήμα της όλης διαδικασίας αποτέλεσε μία σύντομη έρευνα της αγγλικής βιβλιογραφίας πάνω στο κεντρικό θέμα του ντοκιμαντέρ και στη συνέχεια η δημιουργία του αγγλικού αρχείου srt, το οποίο αποτέλεσε τη βάση για τη δημιουργία του αντίστοιχου ελληνικού αρχείου. Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε και μία έρευνα της διαθέσιμης ελληνικής βιβλιογραφίας που υπήρχε πάνω στο θέμα η οποία ακολουθήθηκε από τη διασταύρωση των πληροφοριών με αυτές που επισημαίνονταν στην αντίστοιχη αγγλική βιβλιογραφία αλλά και στο ντοκιμαντέρ, προκειμένου να διαπιστωθεί η εγκυρότητα και η αξιοπιστία τους και συνεπώς, η δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν ως κείμενα αναφοράς. Τελευταίο βήμα της διαδικασίας αποτελούσε η δημιουργία του ελληνικού srt και η καταγραφή και εφαρμογή των απαιτούμενων τροποποιήσεων, έτσι ώστε το υποτιτλισμένο βίντεο να συμμορφώνεται με τις κατευθυντήριες γραμμές που ισχύουν για τον διαγλωσσικό υποτιτλισμό. Με την ολοκλήρωση της παραπάνω διαδικασίας η εργασία πέρασε στο τελευταίο στάδιό του σχολιασμού, στο οποίο και αναλύονται τα κυριότερα ζητήματα που προέκυψαν, τα οποία περιλαμβάνουν ζητήματα χρονισμού και μοντάζ, ζητήματα που αφορούν τον μέγιστο αριθμό χαρακτήρων κάθε υποτίτλου και τον ελάχιστο χρόνο ανάγνωσης καθώς και δυσκολίες που πηγάζουν από πραγματολογικές αναφορές.

3.ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ

1

00:00:09,636 --> 00:00:12,517

When radium was discovered in 1898,

2

00:00:12,637 --> 00:00:15,509

it seemed a lot like a miracle.

3

00:00:15,912 --> 00:00:18,131

The new element was found by scientist

4

00:00:18,155 --> 00:00:21,764

and future Nobel Prize winner,

Marie Curie, and her husband, Pierre.

5

00:00:22,517 --> 00:00:24,923

The breakthrough was revolutionary.

6

00:00:25,379 --> 00:00:27,923

Curie herself

was in awe of the element.

7

00:00:28,271 --> 00:00:32,021

She often referred to the substance
as “beautiful radium”.

8

00:00:32,657 --> 00:00:34,583

Beautiful, as it seemed.

9

00:00:34,607 --> 00:00:38,157

However, the discovery
was also dangerous.

10

00:00:39,316 --> 00:00:41,659

Few knew the harm radium could cause.

11

00:00:42,303 --> 00:00:43,972

20 or so years later,

12

00:00:43,996 --> 00:00:47,861

hundreds of women in the U.S
would work closely with the element.

13

00:00:48,316 --> 00:00:51,468

Unaware that
it was slowly devouring them,

14

00:00:51,492 --> 00:00:53,876

from the inside out.

15

00:00:55,137 --> 00:00:58,495

This is the story of the radium girls.

16

00:01:06,234 --> 00:01:08,774

Not long after Curie's discovery

17

00:01:08,798 --> 00:01:11,774

American inventor, William J. Hammer,
traveled to Paris

18

00:01:12,103 --> 00:01:15,297

where he obtained some
radium salt crystals from the couple.

19

00:01:16,551 --> 00:01:19,876

He found that by mixing it
with glue and zinc sulfide

20

00:01:20,243 --> 00:01:22,605

he could produce
a glow-in-the-dark paint,

21

00:01:22,629 --> 00:01:24,843

which became wildly popular.

22

00:01:25,450 --> 00:01:28,130

The U.S. Radium Corporation
bought Hammer's invention

23

00:01:28,497 --> 00:01:33,123

using it to manufacture wristwatches
with dials that glowed in the dark.

24

00:01:34,789 --> 00:01:39,101

Not only did the wristwatches become
a wildly popular fashion accessory

25

00:01:39,555 --> 00:01:43,569

but U.S. Radium also received
government contracts at the start of WW1

26

00:01:43,989 --> 00:01:47,889

to produce glowing watches
and airplane instruments for soldiers.

27

00:01:48,403 --> 00:01:50,917

The corporation set up factories
in New Jersey

28

00:01:51,130 --> 00:01:54,803

and recruited young women
to work there to paint the clock dials.

29

00:01:55,464 --> 00:01:59,311

U.S. Radium Corps was one
of the leading users of the substance

30

00:01:59,645 --> 00:02:03,332

although other factories opened
around the U.S. and Canada.

31

00:02:03,834 --> 00:02:08,307

And soon, hundreds of women were hired
as dial painters.

32

00:02:10,265 --> 00:02:13,185

Women and teenage girls were recruited
for the job

33

00:02:13,514 --> 00:02:16,729

due to their smaller
and nimble hands being ideal

34

00:02:16,753 --> 00:02:19,954

for the detailed work of
painting wristwatch dials.

35

00:02:21,000 --> 00:02:24,439

The occupation was popular
among American and Canadian women

36

00:02:24,543 --> 00:02:26,076

beginning around 1916.

37

00:02:26,850 --> 00:02:28,981

The job was artistic
and well-paid

38

00:02:29,172 --> 00:02:31,512

compared to the other jobs
for women at the time.

39

00:02:31,683 --> 00:02:36,139

Employees earned up to three times
the amount they'd be paid elsewhere.

40

00:02:37,170 --> 00:02:40,463

Women were also given a sense of
usefulness in the war efforts

41

00:02:40,733 --> 00:02:43,739

as many of the products
were produced for military use.

42

00:02:44,633 --> 00:02:46,506

The job was at the time referred to as:

43

00:02:46,753 --> 00:02:50,279

"the elite job
for the poor working girls"

44

00:02:50,783 --> 00:02:52,989

and allowed women
to find financial freedom.

45

00:02:54,076 --> 00:02:56,516

But despite their newfound independence,

46

00:02:56,791 --> 00:02:59,938

these women and girls

would soon find themselves

47

00:02:59,963 --> 00:03:04,263

bound to one particularly sinister
and noxious master.

48

00:03:04,829 --> 00:03:07,987

That beautiful, lurid radium.

49

00:03:09,285 --> 00:03:13,024

The element was marketed as
a sort of marvelous cure-all

50

00:03:13,070 --> 00:03:16,867

for disease, illness, old age,
and ugliness.

51

00:03:17,650 --> 00:03:20,283

Some salesmen promoted radium as
a substance

52

00:03:20,308 --> 00:03:23,510

which could extend people's lives,
boost sex drives

53

00:03:23,777 --> 00:03:25,321

and make women more beautiful.

54

00:03:26,090 --> 00:03:28,450

Folks drank radium water as a tonic,

55

00:03:28,810 --> 00:03:30,398

wore radium cosmetics,

56

00:03:30,603 --> 00:03:33,991

and products such as butter, milk,
and toothpaste

57

00:03:34,105 --> 00:03:37,926

laced with small amounts of radium,
were all common at the time.

58

00:03:38,839 --> 00:03:41,804

After it was discovered
that radium could treat cancer

59

00:03:42,120 --> 00:03:46,480

many mistakenly believed that it could
also be used to treat other conditions.

60

00:03:47,230 --> 00:03:51,270

It was promptly sold in pharmacies
to treat all kinds of ailments.

61

00:03:51,737 --> 00:03:54,889

Ads purported that radium was “magic”.

62

00:03:55,430 --> 00:03:59,957

News reports claimed that it could even
“add years to our lives!”

63

00:04:01,739 --> 00:04:06,472

These beliefs were largely promoted

by radium firms, such as U.S. Radium,

64

00:04:06,809 --> 00:04:11,191

whose profitable and
lucrative businesses rode on this idea.

65

00:04:11,978 --> 00:04:12,984

Shamefully,

66

00:04:13,104 --> 00:04:18,776

they were also slowly, neglectfully,
poisoning their employees

67

00:04:19,140 --> 00:04:22,473

with the very element
they promoted as magical.

68

00:04:25,459 --> 00:04:30,313

Researchers for these firms ignored
any signs of danger from the element.

69

00:04:30,981 --> 00:04:34,342

Managers reportedly told
the women working in their factories

70

00:04:34,367 --> 00:04:37,374

that radium would
"put roses in their cheeks."

71

00:04:38,261 --> 00:04:40,781

Because the dials they would paint
were so small

72

00:04:41,199 --> 00:04:43,500

workers were instructed
to use a technique

73

00:04:43,524 --> 00:04:46,186

called the "lip dip"
or "lip-pointing."

74

00:04:47,063 --> 00:04:50,995

This involved workers slipping

their paintbrush between their lips

75

00:04:51,092 --> 00:04:54,679

to make a fine point between
each of the numbers they painted.

76

00:04:55,147 --> 00:04:58,514

Employees would paint up to 200 watches
per day

77

00:04:59,000 --> 00:05:03,094

ingesting a small amount of radium,
with every number they painted.

78

00:05:03,899 --> 00:05:06,438

One U.S. Radium employee, Mae Cubberley,

79

00:05:06,671 --> 00:05:10,365

who worked at Orange, New Jersey,
later remembered:

80

00:05:11,132 --> 00:05:14,385

"The first thing we asked was,
does this stuff hurt you?

81

00:05:14,905 --> 00:05:18,265

"You don't want to put anything
in your mouth that's gonna hurt you."

82

00:05:18,498 --> 00:05:20,511

The manager said that
"it wasn't dangerous

83

00:05:20,571 --> 00:05:23,119

"and that we didn't need to be afraid."

84

00:05:25,283 --> 00:05:28,363

As more and more women labored
in the factories,

85

00:05:28,588 --> 00:05:31,941

they would become referred to
as the "ghost girls."

86

00:05:32,476 --> 00:05:34,536

By the time
they would finish their shifts,

87

00:05:34,582 --> 00:05:37,156

the women themselves
would glow in the dark

88

00:05:37,503 --> 00:05:39,203

due to the luminosity of radium

89

00:05:39,597 --> 00:05:42,531

which was also part of the allure
of the job.

90

00:05:43,352 --> 00:05:46,337

Many women would wear
their nicest dresses to work

91

00:05:46,422 --> 00:05:49,426

and take advantage of the trendy glow
of radium

92

00:05:49,806 --> 00:05:53,106

painting it onto their outfits, nails,
or teeth.

93

00:05:54,195 --> 00:05:58,501

Cecil Drinker, a Harvard physiologist
who later investigated the factories,

94

00:05:58,808 --> 00:05:59,814

reported that:

95

00:06:00,228 --> 00:06:05,407

“their hair, faces, hands, arms,
necks, dresses, underclothes,

96

00:06:05,717 --> 00:06:08,524

“even the corsets of the dial painters
were luminous.”

97

00:06:08,967 --> 00:06:12,627

“One of the girls showed luminous spots
on her legs and thighs.”

98

00:06:13,181 --> 00:06:16,548

“The back of another was luminous
almost to the waist.”

99

00:06:17,326 --> 00:06:20,659

They would glow like phantoms
on their walks home after work

100

00:06:21,099 --> 00:06:24,399

oblivious to their bodies
slowly deteriorating

101

00:06:24,624 --> 00:06:27,831

from the very thing
that made them glimmer.

102

00:06:30,216 --> 00:06:31,851

Since its discovery,

103

00:06:31,875 --> 00:06:36,216

even Marie Curie knew
about radium's ability to cause harm.

104

00:06:37,054 --> 00:06:41,646

Curie herself suffered radiation burns
as a result of handling the element.

105

00:06:42,401 --> 00:06:46,058

And her husband noted that
he would not want to be in a room

106

00:06:46,083 --> 00:06:48,041

with a kilo worth of pure radium in it

107

00:06:48,473 --> 00:06:51,274

believing that it could
burn the skin off his body,

108

00:06:51,298 --> 00:06:52,659

destroy his eyesight,

109

00:06:52,974 --> 00:06:54,108

and probably kill him.

110

00:06:55,186 --> 00:06:58,005

People had already died
of radium poisoning

111

00:06:58,268 --> 00:07:01,415

well before any of the watch factories
were up and running.

112

00:07:02,078 --> 00:07:05,211

Scientists knew of
the hazardous effects of the substance

113

00:07:05,450 --> 00:07:07,792

but companies like U.S. Radium Corps

114

00:07:07,816 --> 00:07:11,117

insisted the benefits
outweighed the risks.

115

00:07:12,033 --> 00:07:16,604

Factories would even supply
their male employees with lead aprons

116

00:07:16,629 --> 00:07:19,860

and ivory tip tongs,
while working with radium in labs.

117

00:07:20,360 --> 00:07:23,461

But sadly,
women working at these factories

118

00:07:23,485 --> 00:07:25,818

were not provided
the same protections

119

00:07:25,843 --> 00:07:27,804

and were told

they were not in danger.

120

00:07:28,781 --> 00:07:32,108

According to Kate Moore,
author of the book *Radium Girls*

121

00:07:32,983 --> 00:07:36,743

“Manufacturers funded research
that supported their claims-

122

00:07:37,123 --> 00:07:40,990

"and ignored independent studies
that proved the opposite.”

123

00:07:43,035 --> 00:07:45,030

The female factory workers

124

00:07:45,054 --> 00:07:49,109

began experiencing
horrific and harmful symptoms.

125

00:07:49,503 --> 00:07:54,237

And by the mid-1920s, dozens of women
who worked in the factories

126

00:07:54,483 --> 00:07:56,730

began showing signs of illness.

127

00:07:57,376 --> 00:08:01,456

The ingested radium has started
eating away at the workers' bones

128

00:08:01,776 --> 00:08:04,445

emitting a constant
and destructive radiation.

129

00:08:05,883 --> 00:08:10,603

One of the first girls to experience
physical damage by the radiation

130

00:08:10,922 --> 00:08:13,397

was Amelia Mollie Maggia,

131

00:08:13,421 --> 00:08:16,462

who worked at the U.S. Radium
factory in New Jersey.

132

00:08:16,918 --> 00:08:21,471

After experiencing a toothache,
Maggia went to have the tooth removed.

133

00:08:22,176 --> 00:08:25,322

Soon after, a neighboring tooth
had to be extracted

134

00:08:25,725 --> 00:08:28,733

which led to painful, bleeding ulcers

135

00:08:28,757 --> 00:08:31,813

that would fill with pus
in place of the teeth.

136

00:08:32,655 --> 00:08:35,432

The illness spread throughout

the rest of Maggia's mouth

137

00:08:35,827 --> 00:08:37,388

and other parts of her body

138

00:08:37,505 --> 00:08:42,428

causing her aches and pains,
eventually leaving her unable to walk.

139

00:08:43,492 --> 00:08:47,434

The doctor dismissed her pain
as rheumatism, prescribing her aspirin.

140

00:08:47,984 --> 00:08:53,904

By May 1922, her entire lower jaw,
the roof of her mouth

141

00:08:54,236 --> 00:08:59,510

and a portion of her ear bones,
were said to be one large abscess.

142

00:09:00,839 --> 00:09:05,733

Then, when a dentist gently prodded
her jawbone inside her mouth

143

00:09:06,179 --> 00:09:08,826

the jaw broke against his fingers.

144

00:09:09,373 --> 00:09:13,426

Her jaw was then removed by the dentist,
not by an operation,

145

00:09:13,786 --> 00:09:18,336

but merely by putting his fingers
inside her mouth and lifting it out.

146

00:09:19,265 --> 00:09:23,957

Her remaining lower jawbone was removed
the same way just days later.

147

00:09:24,345 --> 00:09:28,831

And four months after,
Maggia died at the age of 24

148

00:09:29,130 --> 00:09:33,737

due to a massive hemorrhage,
on September 12th, 1922.

149

00:09:36,597 --> 00:09:41,803

At this point, no one had linked her
illness with her work at U.S. Radium.

150

00:09:42,347 --> 00:09:46,226

In fact, as doctors could not determine
the cause of her death

151

00:09:46,640 --> 00:09:48,560

they recorded it as syphilis.

152

00:09:48,853 --> 00:09:52,087

An inaccuracy
later used against her case in court.

153

00:09:52,742 --> 00:09:58,022

Maggia would not be the only radium girl
to experience such a gruesome death.

154

00:09:58,373 --> 00:09:59,841

By 1927,

155

00:09:59,865 --> 00:10:04,547

more than 50 women who
had worked in the factories, had died.

156

00:10:05,180 --> 00:10:07,822

In the meantime,
these employees would suffer

157

00:10:07,848 --> 00:10:11,598

from the nightmarish consequences
of radium poisoning.

158

00:10:11,865 --> 00:10:14,052

Experiencing terrible symptoms

159

00:10:14,295 --> 00:10:17,251

including bones breaking,
teeth falling out,

160

00:10:17,750 --> 00:10:19,811

and their spines collapsing.

161

00:10:20,682 --> 00:10:24,200

Many women's legs shortened,
and spontaneously fractured.

162

00:10:25,094 --> 00:10:29,674

Some developed enormous sarcomas
or cancerous bone tumors

163

00:10:29,727 --> 00:10:32,306

which grew anywhere on their bodies.

164

00:10:33,060 --> 00:10:36,347

Their bones also began
emitting light,

165

00:10:36,371 --> 00:10:39,959

causing the women to glow
from the inside.

166

00:10:42,909 --> 00:10:45,677

After Maggia's death in 1922,

167

00:10:45,701 --> 00:10:49,263

and following the deadly illnesses
of other radium girls

168

00:10:49,533 --> 00:10:52,849

their employer continued to dismiss
any connection

169

00:10:52,876 --> 00:10:55,134

between the deaths and the women's jobs.

170

00:10:56,298 --> 00:10:58,874

For two years after Maggia's death,

171

00:10:59,130 --> 00:11:03,636

U.S. Radium considered the whole ordeal
“gossip” from their employees

172

00:11:03,756 --> 00:11:07,103

which wouldn’t go away
and led to a downturn in business.

173

00:11:08,040 --> 00:11:11,895

After the death
of a male employ in 1925,

174

00:11:11,919 --> 00:11:16,283

pathologist Dr. Harrison Martland
was hired to investigate the link

175

00:11:16,350 --> 00:11:19,366

between deaths
and the dial painting occupation.

176

00:11:20,079 --> 00:11:24,653

Martland discovered that the radium
had deposited in the women's bones

177

00:11:24,939 --> 00:11:29,345

and proved that the radium was poisoning
the factory workers.

178

00:11:29,719 --> 00:11:31,428

Albeit too late for many.

179

00:11:32,950 --> 00:11:38,257

His study showed that the radium
would settle in the employees' bodies

180

00:11:38,331 --> 00:11:42,258

and emit radiation
which would honeycomb their bones

181

00:11:42,592 --> 00:11:45,925

boring holes inside of their bodies,
while they were still alive.

182

00:11:47,265 --> 00:11:49,553

Without a shadow of a doubt

183

00:11:49,874 --> 00:11:54,981

radium was causing the deaths
of dozens of innocent laborers.

184

00:11:56,836 --> 00:12:00,064

This enraged
the president of U.S. Radium,

185

00:12:00,088 --> 00:12:02,336

who denied
the findings of the study

186

00:12:02,656 --> 00:12:06,903

and even commissioned new studies
which published the opposite conclusion.

187

00:12:07,891 --> 00:12:12,851

He also lied about the original findings

to the Department of Labor

188

00:12:13,284 --> 00:12:17,044

which at that point had begun
investigating the firm

189

00:12:17,150 --> 00:12:19,631

and their increasingly ill employees.

190

00:12:20,633 --> 00:12:24,358

U.S. Radium's president
publicly denounced the employees

191

00:12:24,447 --> 00:12:27,513

as trying to "palm off" their maladies
on the firm

192

00:12:28,031 --> 00:12:32,335

claiming that they were
attempting to gain financial assistance

193

00:12:32,360 --> 00:12:33,506

for their medical bills.

194

00:12:34,508 --> 00:12:38,341

The prosperous radium industry
was adamant about discrediting

195

00:12:38,394 --> 00:12:41,995

any connection between the work
and the illnesses of these women.

196

00:12:42,815 --> 00:12:45,501

And workers were forced to band together

197

00:12:45,795 --> 00:12:49,005

to fight against the injustices
brought upon them.

198

00:12:51,678 --> 00:12:56,405

At the time, dial painters were still
being hired all over the country

199

00:12:56,825 --> 00:13:00,678

and women were continuing to be exposed
to the dangerous work.

200

00:13:01,450 --> 00:13:04,429

One driving force in the fight
against U.S Radium

201

00:13:04,683 --> 00:13:07,316

was a New Jersey woman
named Grace Fryer,

202

00:13:07,516 --> 00:13:08,630

who commented that:

203

00:13:09,154 --> 00:13:10,727

"It's not for myself I care...

204

00:13:11,127 --> 00:13:13,525

"I am thinking more
of the hundreds of girls

205

00:13:13,549 --> 00:13:16,247

to whom this may serve as an example."

206

00:13:17,098 --> 00:13:21,185

Fryer herself had suffered
a crushed spine, due to radium poisoning

207

00:13:21,554 --> 00:13:24,121

which forced her to wear
a steel back brace.

208

00:13:24,759 --> 00:13:29,105

Searching for a lawyer,
Fryer was turned down by many attorneys

209

00:13:29,368 --> 00:13:31,448

who either didn't believe in the claims,

210

00:13:31,768 --> 00:13:34,355

were worried about fighting

a powerful corporation,

211

00:13:34,821 --> 00:13:37,414

or were not prepared for a legal battle

212

00:13:37,621 --> 00:13:40,475

which dealt with overturning
existing legislation.

213

00:13:41,374 --> 00:13:45,441

The case was also complicated due to
the statute of limitations at the time

214

00:13:45,937 --> 00:13:49,044

which ruled that victims
of occupational poisoning

215

00:13:49,231 --> 00:13:52,251

only had two years
to present their cases.

216

00:13:52,763 --> 00:13:57,944

Often, the effects of radium
could take up to five years to appear.

217

00:14:01,363 --> 00:14:06,257

Finally, in 1927, attorney Raymond Berry
took on the case

218

00:14:06,349 --> 00:14:09,124

and five women, including Grace Fryer,

219

00:14:09,148 --> 00:14:12,584

became the center of the fight
against U.S. Radium.

220

00:14:13,080 --> 00:14:17,020

The New Jersey case became
front page news all across the country

221

00:14:17,456 --> 00:14:21,630

reaching women facing similar situations
with companies in other states.

222

00:14:22,056 --> 00:14:23,056

Tragically,

223

00:14:23,096 --> 00:14:27,409

by the time Fryer and the rest of
the radium girls' case hit the courts

224

00:14:27,737 --> 00:14:31,691

the women were given a prognosis
of only four months to live

225

00:14:31,811 --> 00:14:33,185

due to their poisoning.

226

00:14:33,623 --> 00:14:34,911

With the help of Berry,

227

00:14:34,935 --> 00:14:40,290

they filed a lawsuit
for damages of \$250,000,

228

00:14:40,611 --> 00:14:44,131

though eventually settled out of court
for \$10,000 each

229

00:14:44,431 --> 00:14:46,656

and a \$600 annual payment.

230

00:14:47,157 --> 00:14:51,770

None of these women survived longer than
two years following the settlement

231

00:14:52,198 --> 00:14:55,267

but their legal action
helped raise awareness

232

00:14:55,292 --> 00:14:57,414

about the effects of radium poisoning.

233

00:14:57,633 --> 00:15:03,626

A goal of Fryer's, which inspired

workers everywhere to fight for justice.

234

00:15:06,186 --> 00:15:07,939

As the news reached Illinois,

235

00:15:08,113 --> 00:15:12,113

female workers there became concerned
about their work conditions

236

00:15:12,226 --> 00:15:15,954

and the connection between
their occupation and the illness.

237

00:15:16,215 --> 00:15:18,735

According to one worker,
Catherine Wolfe:

238

00:15:19,056 --> 00:15:22,889

“There were meetings at our plant
that bordered on riots...

239

00:15:23,139 --> 00:15:27,705

"The chill of fear was so depressing
that we could scarcely work."

240

00:15:28,552 --> 00:15:34,312

The firm they worked for, Radium Dial,
acted similarly as U.S. Radium in NJ.

241

00:15:34,923 --> 00:15:36,336

Denying responsibility,

242

00:15:36,543 --> 00:15:40,957

Radium Dial lied about the results
of their company's medical tests

243

00:15:41,072 --> 00:15:45,315

which proved that their employees
were showing undeniable symptoms

244

00:15:45,340 --> 00:15:46,802

of radium poisoning.

245

00:15:47,967 --> 00:15:53,407

The measures Radium Dial took to hide
the evidence were astounding.

246

00:15:54,086 --> 00:15:59,373

Officials went as far as to interfere
with their employees' autopsies

247

00:15:59,625 --> 00:16:04,399

stealing their radium afflicted bones,
in an attempt to cover up the truth.

248

00:16:05,112 --> 00:16:10,048

Women in Illinois started fighting
for their case in the mid-1930s

249

00:16:10,199 --> 00:16:12,030

at the peak of the Great Depression.

250

00:16:12,583 --> 00:16:16,489

Many shun the women for suing

one of the remaining firms of the state.

251

00:16:17,090 --> 00:16:20,935

By this time, Catherine Wolfe,
Donohue, after marriage,

252

00:16:21,201 --> 00:16:24,615

had developed
a grapefruit size tumor on her hip

253

00:16:25,092 --> 00:16:26,899

on top of losing her teeth

254

00:16:27,279 --> 00:16:31,574

while also picking out pieces
of her jawbone from her mouth.

255

00:16:32,291 --> 00:16:34,883

She had witnessed
several of her friends' deaths,

256

00:16:34,977 --> 00:16:38,269

steeling her up,
for the legal battle ahead of her.

257

00:16:40,594 --> 00:16:42,975

Her case went to court in 1938.

258

00:16:43,601 --> 00:16:46,401

After collapsing
at an earlier court hearing

259

00:16:46,855 --> 00:16:51,466

Donohue was forced to give her evidence
on her death bed.

260

00:16:51,835 --> 00:16:55,369

She was represented by Leonard Grossman,
who worked pro bono

261

00:16:55,799 --> 00:16:58,960

and the case won
after Donohue's evidence,

262

00:16:58,984 --> 00:17:03,219
as well as other testimonies before
the Illinois Industrial Commission.

263

00:17:03,926 --> 00:17:06,966
The Radium Dial company
filed multiple appeals

264

00:17:07,235 --> 00:17:09,316
and Donohue lived long enough

265

00:17:09,340 --> 00:17:12,148
to hear that the first appeal
before the Commission

266

00:17:12,448 --> 00:17:14,562
was unanimously denied.

267

00:17:15,067 --> 00:17:18,337
She died on July 27th, 1938.

268

00:17:18,787 --> 00:17:22,007

A day after
the company's second appeal was filed.

269

00:17:22,687 --> 00:17:26,342

The U.S Supreme Court declined
to hear the company's final appeal

270

00:17:26,641 --> 00:17:28,936

and upheld the lower court's ruling.

271

00:17:29,581 --> 00:17:34,202

Finally, some justice had been gained,
for the radium girls.

272

00:17:36,704 --> 00:17:41,690

As WW2 approached, women from
the clock factories who were still alive

273

00:17:41,845 --> 00:17:46,925

became test subjects for researching
the repercussions of radium exposure.

274

00:17:47,580 --> 00:17:49,980

According to
the U.S Atomic Bomb Commission:

275

00:17:50,583 --> 00:17:52,683

"If it hadn't been
for those dial painters

276

00:17:53,068 --> 00:17:56,921

"thousands of workers might
well have been, and might still be,

277

00:17:57,206 --> 00:17:58,983

"in great danger."

278

00:17:59,874 --> 00:18:04,094

The production of radium watches
continued until 1968

279

00:18:04,529 --> 00:18:07,415

though safety regulations
were vastly improved,

280

00:18:07,602 --> 00:18:09,902

thanks to the New Jersey
and Illinois cases.

281

00:18:10,776 --> 00:18:13,842

The legacy
of those women's work and fight

282

00:18:14,244 --> 00:18:17,624

led to new safety standards
being introduced in the workplace

283

00:18:17,875 --> 00:18:19,707

to protect future dial painters

284

00:18:20,008 --> 00:18:24,341

and employees working with plutonium,

while making atomic bombs.

285

00:18:24,897 --> 00:18:27,397

The case was one of the first
in the country

286

00:18:27,717 --> 00:18:32,690

wherein an employer was made responsible
for the health of the employees.

287

00:18:32,750 --> 00:18:38,353

And in 1949, U.S Congress passed the law
which granted

288

00:18:38,387 --> 00:18:41,820

workers' rights to compensation
for occupational illnesses.

289

00:18:42,238 --> 00:18:43,258

Additionally,

290

00:18:43,324 --> 00:18:47,158

The case of the radium girls
ultimately led to the establishment

291

00:18:47,172 --> 00:18:51,132

of the Occupational Safety
and Health Administration, or OSHA,

292

00:18:51,563 --> 00:18:54,963

which today operates nationally
throughout the U.S.

293

00:18:55,656 --> 00:19:00,676

Before OSHA,
14,000 people died at work each year.

294

00:19:01,326 --> 00:19:05,006

Now, it's just over 4,500.

295

00:19:08,006 --> 00:19:10,062

In the first half of the 20th century,

296

00:19:10,326 --> 00:19:14,045

troves of innocent girls and women

lost their lives

297

00:19:14,165 --> 00:19:18,758

and suffered nightmarish ailments

because of poor employment practices,

298

00:19:19,046 --> 00:19:21,772

a general dismissal of female workers,

299

00:19:22,079 --> 00:19:23,519

and corporate politics.

300

00:19:24,097 --> 00:19:29,437

In 2014, one of the last

living radium girls, Mae Keane,

301

00:19:29,669 --> 00:19:32,376

died, at age 107.

302

00:19:33,579 --> 00:19:37,146

Hired at a factory
in Waterbury, Connecticut, in 1924,

303

00:19:37,502 --> 00:19:40,357

Keane disliked
the gritty taste of radium

304

00:19:40,381 --> 00:19:43,517

and refused to put the brush
in her mouth while working.

305

00:19:44,487 --> 00:19:48,607

She was asked to leave,
as she was clearly not enjoying the job,

306

00:19:48,827 --> 00:19:50,847

and, she readily agreed.

307

00:19:51,412 --> 00:19:52,418

She later recalled:

308

00:19:53,398 --> 00:19:56,681

"I often wish I had met my boss after
to thank him..

309

00:19:56,971 --> 00:19:59,513

"because...I would have been
like the rest of them."

310

00:20:00,200 --> 00:20:02,387

Likely due to her early resignation,

311

00:20:02,713 --> 00:20:05,540

Keane was able to live a long life.

312

00:20:06,012 --> 00:20:08,840

But many other painters,
were not so lucky.

313

00:20:11,563 --> 00:20:16,289

The story of the radium girls should

not only serve as a historical anecdote

314

00:20:16,383 --> 00:20:18,370

about the rise of worker's rights

315

00:20:18,750 --> 00:20:22,683

but also as a cautionary tale
for societies and corporations

316

00:20:22,970 --> 00:20:25,664

that value money over human lives.

317

00:20:26,173 --> 00:20:29,997

In the case of U.S. Radium Corps,
and dozens of firms like it,

318

00:20:30,793 --> 00:20:32,899

women were disposable

319

00:20:33,379 --> 00:20:35,506

if, there was money to be made.

320

00:20:37,308 --> 00:20:42,561

In response, these women paved the way
for improved labor standards

321

00:20:42,801 --> 00:20:46,615

and, thanks to their resilience
and vehement call for justice

322

00:20:47,221 --> 00:20:51,041

the radium girls changed the way
that workers would be treated

323

00:20:51,488 --> 00:20:53,593

for generations to come.

4.ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΑ

1

00:00:09,616 --> 00:00:15,356

Η ανακάλυψη του ρადιου το 1938,
θύμιζε πραγματικά θαύμα.

2

00:00:15,833 --> 00:00:18,131

Το νέο στοιχείο ανακαλύφθηκε
από την επιστήμονα

3

00:00:18,155 --> 00:00:21,741

και μελλοντική νομπελίστρια, Μαρί Κιουρί
και τον σύζυγο της, τον Πιερ.

4

00:00:22,499 --> 00:00:25,010

Το επίτευγμα αυτό ήταν επαναστατικό.

5

00:00:25,365 --> 00:00:27,925

Η ίδια η Κιουρί θαύμαζε το στοιχείο.

6

00:00:28,289 --> 00:00:31,701

Συχνά αναφερόταν σε αυτό ως
«πανέμορφο ράδιο».

7

00:00:32,667 --> 00:00:34,689

Εάν και φαινομενικά όμορφη,

8

00:00:34,816 --> 00:00:38,189

η ανακάλυψη ήταν επίσης και επικίνδυνη.

9

00:00:39,324 --> 00:00:41,730

Λίγοι γνώριζαν
πόσο βλαβερό ήταν το ράδιο.

10

00:00:42,300 --> 00:00:46,167

Περίπου 20 χρόνια αργότερα,
εκατοντάδες γυναίκες στις ΗΠΑ

11

00:00:46,192 --> 00:00:47,986

Θα εργάζονταν στενά με το στοιχείο.

12

00:00:48,307 --> 00:00:53,852

Δίχως να γνωρίζουν ότι τις καταβρόχθιζε,
από μέσα προς τα έξω.

13

00:00:55,086 --> 00:00:58,825

Αυτή είναι η ιστορία
των «ραδιενεργών κοριτσιών».

14

00:00:59,586 --> 00:01:02,453

Η ΣΤΟΙΧΕΙΩΜΕΝΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ
ΤΑ ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ

15

00:01:06,202 --> 00:01:08,215

Λίγο καιρό μετά
την ανακάλυψη της Κιουρί,

16

00:01:08,522 --> 00:01:11,808

ο αμερικανός εφευρέτης
Γουίλιαμ Τζέι Χάμερ ταξίδεψε στο Παρίσι

17

00:01:12,088 --> 00:01:15,472

όπου και απέκτησε μια μικρή ποσότητα

αλάτων ραδίου από το ζευγάρι.

18

00:01:16,544 --> 00:01:20,003

Διαπίστωσε ότι η ανάμειξη του αλατος
με κόλλα και θειούχο ψευδάργυρο

19

00:01:20,217 --> 00:01:22,475

παρήγαγε μία μπογιά
που φωσφορίζε στο σκοτάδι

20

00:01:22,782 --> 00:01:24,982

η οποία στη συνέχεια
γνώρισε τεράστια απήχηση.

21

00:01:25,276 --> 00:01:28,428

Η εταιρεία U.S Radium Corporation
εξαγόρεσε την εφεύρεση του Χάμερ

22

00:01:28,453 --> 00:01:33,200

και τη χρησιμοποίησε για την κατασκευή
ρολογιών χειρός με φωσφορίζοντα καντράν.

23

00:01:34,822 --> 00:01:39,147

Η εταιρεία δεν παρήγαγε μόνο
ένα εξαιρετικά δημοφιλές αξεσουάρ,

24

00:01:39,560 --> 00:01:43,590

αλλά υπέγραψε και κυβερνητικά συμβόλαια
στις αρχές του Α' Παγκοσμίου Πολέμου

25

00:01:43,749 --> 00:01:46,876

για την παραγωγή φωσφορίζοντων ρολογιών
και αεροπορικού εξοπλισμού

26

00:01:46,902 --> 00:01:48,002

για τον στρατό των ΗΠΑ.

27

00:01:48,401 --> 00:01:50,934

Η εταιρεία άνοιξε εργοστάσια
στο Νιου Τζέρσεϊ

28

00:01:51,134 --> 00:01:54,913

και προσέλαβε νεαρές γυναίκες

για να ζωγραφίζουν τα καντράν.

29

00:01:55,454 --> 00:01:59,407

Η U.S. Radium Corps ήταν ένας
από τους κορυφαίους χρήστες ράδιου.

30

00:01:59,762 --> 00:02:03,473

Ωστόσο, εργοστάσια άνοιξαν
και σε όλες τις ΗΠΑ και τον Καναδά.

31

00:02:03,836 --> 00:02:08,423

Και σύντομα, εκατοντάδες γυναίκες
προσλήφθηκαν ως ζωγράφοι των καντράν.

32

00:02:10,244 --> 00:02:13,210

Οι γυναίκες και οι έφηβες
προσλαμβάνονταν

33

00:02:13,523 --> 00:02:15,704

γιατί τα μικρά και επιδέξια χέρια τους

34

00:02:15,728 --> 00:02:19,941

τις καθιστούσαν ιδανικές
για τη λεπτομερή αυτή δουλειά.

35

00:02:20,935 --> 00:02:24,441

Η εν λόγω απασχόληση γνώρισε απήχηση
στις γυναίκες των ΗΠΑ και του Καναδά

36

00:02:24,507 --> 00:02:26,228

περίπου στις αρχές του 1916.

37

00:02:26,825 --> 00:02:29,065

Ήταν μια καλλιτεχνική
και καλοπληρωμένη δουλειά

38

00:02:29,111 --> 00:02:31,690

συγκριτικά με άλλες
γυναικείες δουλειές της εποχής,

39

00:02:31,715 --> 00:02:34,516

με τον μισθό των υπαλλήλων
να είναι έως και ο τριπλάσιος

40

00:02:34,540 --> 00:02:36,233

από αυτόν που θα λάμβαναν αλλού.

41

00:02:37,175 --> 00:02:40,500

Οι γυναίκες αισθάνονταν επίσης ότι
συνεισέφεραν στον πόλεμο

42

00:02:40,707 --> 00:02:43,787

καθώς πολλά από τα προϊόντα
προορίζονταν για στρατιωτική χρήση.

43

00:02:44,620 --> 00:02:46,713

Την εποχή εκείνη,
η δουλειά ήταν γνωστή ως:

44

00:02:46,760 --> 00:02:50,311

«η ελίτ δουλειά
για τα φτωχά, εργαζόμενα κορίτσια»

45

00:02:50,615 --> 00:02:53,048

και προσέφερε στις γυναίκες
οικονομική ανεξαρτησία.

46

00:02:54,081 --> 00:02:56,587

Ωστόσο, παρά τη νέα τους ανεξαρτησία,

47

00:02:56,723 --> 00:03:00,629

οι γυναίκες και τα κορίτσια αυτά
θα βρίσκονταν σύντομα δέσμιες

48

00:03:00,663 --> 00:03:04,272

ενός ιδιαίτερα μοχθηρού
και βλαβερού αφέντη.

49

00:03:04,810 --> 00:03:07,935

Του πανέμορφου και λαμπερού ράδιου.

50

00:03:09,384 --> 00:03:13,011

Το στοιχείο προωθήθηκε στην αγορά
ως κάποιου είδους πανάκεια

51

00:03:13,036 --> 00:03:16,834

για τις ασθένειες και τις αρρώστιες,
τα γηρατειά και την ασχήμια.

52

00:03:17,633 --> 00:03:20,271

Ορισμένοι έμποροι
προωθούσαν το ράδιο ως ουσία

53

00:03:20,298 --> 00:03:22,216

ικανή να παρατείνει τη ζωή των ανθρώπων,

54

00:03:22,241 --> 00:03:25,456

να ενισχύσει τις σεξουαλικές ορμές
και να ομορφύνει τις γυναίκες.

55

00:03:26,103 --> 00:03:28,503

Οι άνθρωποι έπιναν νερό με ράδιο
για τονωτικό,

56

00:03:28,842 --> 00:03:30,377

φορούσαν καλλυντικά με ράδιο,

57

00:03:30,601 --> 00:03:34,043

ενώ συνηθισμένα ήταν επίσης προϊόντα
όπως βούτυρο, γάλα και οδοντόκρεμα

58

00:03:34,068 --> 00:03:37,831

εμπλουτισμένα
με μικρές ποσότητες ράδιου.

59

00:03:38,815 --> 00:03:41,961

Αφού ανακαλύφθηκε ότι το ράδιο
μπορούσε να θεραπεύσει τον καρκίνο

60

00:03:42,121 --> 00:03:46,523

πολλοί πίστεψαν λανθασμένα ότι μπορούσε
να θεραπεύσει και άλλες παθήσεις.

61

00:03:47,190 --> 00:03:51,390

Πωλούνταν κατευθείαν από τα φαρμακεία
για παθήσεις κάθε είδους.

62

00:03:51,682 --> 00:03:54,989

Οι διαφημίσεις ισχύριζονταν
ότι το ράδιο ήταν «μαγικό».

63

00:03:55,439 --> 00:04:00,036

Στις ειδήσεις έλεγαν ότι μπορούσε ακόμη
και να «προσθέσει χρόνια στη ζωή μας!»

64

00:04:01,725 --> 00:04:06,530

Οι πεποιθήσεις αυτές προωθούνταν έντονα
και από εταιρείες όπως η U.S. Radium,

65

00:04:06,823 --> 00:04:09,803

η οποία είχε καταφέρει να χτίσει
κερδοφόρες επιχειρήσεις

66

00:04:09,817 --> 00:04:11,242

ποντάροντας σε αυτές.

67

00:04:11,978 --> 00:04:15,683

Δυστυχώς όμως,
οι αδιάντροπες αυτές εταιρείες

68

00:04:15,910 --> 00:04:18,933

σταδιακά δηλητηρίαζαν από αμέλεια
τους υπαλλήλους τους,

69

00:04:19,141 --> 00:04:22,437

με το ίδιο το στοιχείο
που προωθούσαν ως μαγικό.

70

00:04:25,427 --> 00:04:28,366

Οι ερευνητές αυτών των εταιρειών
αγνόησαν παντελώς

71

00:04:28,393 --> 00:04:30,760

κάθε ένδειξη κινδύνου
που επιδείκνυε το στοιχείο.

72

00:04:30,985 --> 00:04:34,342

Οι διευθυντές φέρεται να είπαν
στις γυναίκες που εργάζονταν εκεί

73

00:04:34,367 --> 00:04:37,545

ότι το ράδιο θα
«ρόδιζε τα μάγουλά τους».

74

00:04:38,408 --> 00:04:40,829

Επειδή τα καντράν που ζωγράφιζαν
ήταν τόσο μικρά,

75

00:04:41,178 --> 00:04:44,669

οι εργαζόμενες παροτρύνονταν
να χρησιμοποιούν μια ιδιαίτερη τεχνική,

76

00:04:44,809 --> 00:04:46,218

που βασιζόταν στα χείλη τους.

77

00:04:47,070 --> 00:04:51,021

Συγκεκριμένα, οι εργαζόμενες έβαζαν
το πινέλο τους ανάμεσα στα χείλη τους

78

00:04:51,046 --> 00:04:54,811

κάθε φορά που ζωγράφιζαν έναν αριθμό,
για να κάνουν την κορυφή του μυτερή.

79

00:04:55,078 --> 00:04:58,544

Οι εργαζόμενες ζωγράφιζαν
έως και 200 ρολόγια την ημέρα

80

00:04:58,972 --> 00:05:03,098

καταναλώνοντας έτσι και λίγο ράδιο,
με κάθε αριθμό που ζωγράφιζαν.

81

00:05:03,915 --> 00:05:06,469

Μια υπάλληλος της U.S. Radium
ονόματι Μεί Κάμπερλι,

82

00:05:06,694 --> 00:05:08,894

από το εργοστάσιο
του Όραντζ στο Νιου Τζέρσεϊ

83

00:05:09,141 --> 00:05:10,448

θα δήλωνε αργότερα:

84

00:05:11,082 --> 00:05:14,625

«Το πρώτο πράγμα που ρωτήσαμε ήταν,

είναι βλαβερό για εμάς αυτό το πράγμα;

85

00:05:14,900 --> 00:05:18,007

«Φυσικά, δεν θες να βάλεις
στο στόμα σου κάτι που θα σε βλάψει».

86

00:05:18,485 --> 00:05:22,923

«Ο διευθυντής είπε ότι ήταν ακίνδυνο
και ότι δεν υπήρχε λόγος να ανησυχούμε».

87

00:05:25,255 --> 00:05:28,438

Καθώς όλο και περισσότερες γυναίκες
εργάζονταν στα εργοστάσια

88

00:05:28,565 --> 00:05:31,972

έγιναν γνωστές
ως τα «κορίτσια-φαντάσματα».

89

00:05:32,481 --> 00:05:34,523

Όταν τελείωνε η βάρδια τους,

90

00:05:34,548 --> 00:05:39,228

οι ίδιες έλαμπαν στο σκοτάδι,
λόγω του ράδιου

91

00:05:39,603 --> 00:05:42,583

γεγονός που επίσης αποτελούσε
μέρος της γοητείας της δουλειάς.

92

00:05:43,353 --> 00:05:46,600

Πολλές γυναίκες φορούσαν
τα ωραιότερα φορέματά τους στη δουλειά

93

00:05:46,653 --> 00:05:49,447

και εκμεταλλεύονταν
τη μοδάτη λάμψη του ράδιου

94

00:05:49,789 --> 00:05:53,030

βάφοντας με αυτό
τα ρούχα, τα νύχια ή τα δόντια τους.

95

00:05:54,237 --> 00:05:56,596

Ο Σεσίλ Ντρίνκερ,

ένας φυσιολόγος του Χάρβαρντ

96

00:05:56,630 --> 00:05:59,677

που αργότερα ερεύνησε τα εργοστάσια,
ανέφερε ότι:

97

00:06:00,231 --> 00:06:05,377

«τα μαλλιά, πρόσωπα, χέρια, οι παλάμες,
οι λαιμοί, τα φορέματα, τα εσώρουχα,

98

00:06:05,714 --> 00:06:08,554

ακόμη και οι κορσέδες
των ζωγράφων των καντράν έλαμπαν».

99

00:06:08,994 --> 00:06:12,628

«Τα πόδια και οι μηροί ενός κοριτσιού
έλαμπαν σε ορισμένα σημεία».

100

00:06:13,159 --> 00:06:16,636

«Η πλάτη ενός άλλου έλαμπε
σχεδόν μέχρι τη μέση».

101

00:06:17,283 --> 00:06:20,621

Έλαμπαν σαν φαντάσματα, καθώς επέστρεφαν
από τη δουλειά στα σπίτια τους

102

00:06:21,074 --> 00:06:24,459

χωρίς να έχουν ιδέα ότι τα σώματα τους
καταστρέφονταν αργά

103

00:06:24,607 --> 00:06:27,781

από το ίδιο ακριβώς πράγμα
που τις έκανε να αστράφτουν.

104

00:06:30,213 --> 00:06:31,857

Ήδη από την ανακάλυψή του,

105

00:06:32,058 --> 00:06:36,518

ακόμη και η Μαρί Κιουρί γνώριζε
ότι το ράδιο είχε βλαβερές ιδιότητες.

106

00:06:37,049 --> 00:06:41,639

Η ίδια υπέστη εγκαύματα ακτινοβολίας,

από τη μεταχείριση του στοιχείου.

107

00:06:42,398 --> 00:06:46,025

Ο σύζυγός της επισήμανε ότι δεν θα ήθελε
να βρεθεί σε ένα δωμάτιο

108

00:06:46,065 --> 00:06:48,038

γεμάτο με καθαρό ράδιο αξίας ενός κιλού,

109

00:06:48,438 --> 00:06:51,228

θεωρώντας ότι θα μπορούσε
να του κάψει το δέρμα,

110

00:06:51,435 --> 00:06:54,102

να καταστρέψει την όρασή του
και πιθανώς να τον σκοτώσει.

111

00:06:55,188 --> 00:06:58,114

Κάποιοι άνθρωποι είχαν ήδη πεθάνει
από ραδιενεργή δηλητηρίαση

112

00:06:58,212 --> 00:07:01,498

πριν ακόμα ξεκινήσουν να λειτουργούν
τα εργοστάσια ρολογιών.

113

00:07:02,069 --> 00:07:05,257

Οι επιστήμονες γνώριζαν ότι η ουσία
είχε επικίνδυνες επιπτώσεις

114

00:07:05,443 --> 00:07:07,729

αλλά εταιρείες
όπως η U.S. Radium Corps

115

00:07:07,943 --> 00:07:11,190

επέμεναν ότι τα οφέλη
υπερέβαιναν τους κινδύνους.

116

00:07:11,997 --> 00:07:16,556

Τα εργοστάσια προμήθευαν μάλιστα
τους άντρες τους με ποδιές μολύβδου

117

00:07:16,583 --> 00:07:19,964

και λαβίδες από ελεφαντόδοντο,

ενώ εργάζονταν με ράδιο στα εργαστήρια.

118

00:07:20,346 --> 00:07:25,826

Δυστυχώς, τα προστατευτικά αυτά μέτρα
δεν παρέχονταν στις γυναίκες υπαλλήλους,

119

00:07:25,953 --> 00:07:27,717

καθώς τους έλεγαν
ότι δεν κινδύνευαν.

120

00:07:28,747 --> 00:07:32,153

Σύμφωνα με τη συγγραφέα του βιβλίου
<i>Τα Ραδιενεργά Κορίτσια</i>, Κέιτ Μουρ,

121

00:07:32,936 --> 00:07:36,769

«Οι κατασκευαστές χρηματοδοτούσαν
έρευνες υπέρ των ισχυρισμών τους

122

00:07:37,109 --> 00:07:41,205

«και αγνοούσαν ανεξάρτητες μελέτες
που αποδείκνυαν το αντίθετο».

123

00:07:43,085 --> 00:07:45,070

Οι γυναίκες που δούλευαν στα εργοστάσια

124

00:07:45,094 --> 00:07:49,135

άρχισαν να εκδηλώνουν εξωφρενικά
και επιβλαβή συμπτώματα.

125

00:07:49,449 --> 00:07:51,341

Και έως τα μέσα της δεκαετίας του 1920,

126

00:07:51,614 --> 00:07:56,807

δεκάδες γυναίκες από τα εργοστάσια
άρχισαν να εμφανίζουν σημάδια ασθένειας.

127

00:07:57,373 --> 00:08:01,500

Το ράδιο που είχαν καταναλώσει
είχε αρχίσει να τρώει τα οστά τους,

128

00:08:01,787 --> 00:08:04,454

εκπέμποντας μία μόνιμη
και καταστροφική ακτινοβολία.

129

00:08:05,866 --> 00:08:10,666

Ένα από τα πρώτα κορίτσια που υπέστη
σωματική βλάβη από τη ραδιενέργεια

130

00:08:10,902 --> 00:08:13,289

ήταν η Αμέλια Μόλι Μάτζια,

131

00:08:13,570 --> 00:08:16,713

η οποία εργαζόταν στο εργοστάσιο
της U.S. Radium στο Νιου Τζέρσεϊ.

132

00:08:16,903 --> 00:08:21,543

Η Μάτζια αφαίρεσε ένα δόντι της
λόγω πονόδοντου.

133

00:08:22,170 --> 00:08:25,491

Σύντομα, ένα γειτονικό δόντι
έπρεπε επίσης να αφαιρεθεί

134

00:08:25,717 --> 00:08:28,617

γεγονός που οδήγησε
σε επώδυνα, αιμορραγικά έλκη

135

00:08:28,884 --> 00:08:31,824

τα οποία γέμιζαν με πύον
στη θέση των δοντιών.

136

00:08:32,638 --> 00:08:35,451

Η ασθένεια εξαπλώθηκε
στο υπόλοιπο στόμα της Μάτζια

137

00:08:35,830 --> 00:08:37,420

και σε άλλα μέρη του σώματός της,

138

00:08:37,445 --> 00:08:42,591

προκαλώντας της πόνους, μέχρι τελικά
να μην μπορεί να περπατήσει.

139

00:08:43,462 --> 00:08:45,997

Ο γιατρός θεώρησε ότι επρόκειτο
απλώς για ρευματισμό

140

00:08:46,024 --> 00:08:47,527

και της χορήγησε ασπιρίνη.

141

00:08:47,974 --> 00:08:52,104

Τον Μάιο του 1922,
ολόκληρη η κάτω γνάθος της,

142

00:08:52,856 --> 00:08:55,963

ο ουρανίσκος της
και ένα μέρος των οστών του αυτιού της

143

00:08:55,990 --> 00:08:59,511

λέγεται ότι αποτελούσαν
μία μεγάλη, ενιαία κύστη.

144

00:09:00,836 --> 00:09:05,940

Τότε, όταν ένας οδοντίατρος
έσπρωξε απαλά τη γνάθο της

145

00:09:06,170 --> 00:09:08,950

εκείνη έσπασε μέσα στα δάχτυλά του.

146

00:09:09,344 --> 00:09:13,457

Στη συνέχεια, ο οδοντίατρος
αφαίρεσε τη γνάθο της, όχι με εγχείρηση,

147

00:09:13,764 --> 00:09:18,321

αλλά απλώς βάζοντας τα δάχτυλά του
στο στόμα της και τραβώντας την έξω.

148

00:09:19,239 --> 00:09:23,999

Η υπόλοιπη κάτω γνάθος της αφαιρέθηκε
με τον ίδιο τρόπο λίγες ημέρες αργότερα.

149

00:09:24,125 --> 00:09:29,025

Τέσσερις μήνες αργότερα,
η Μάτζια απεβίωσε σε ηλικία 24 ετών

150

00:09:29,059 --> 00:09:33,019

από μαζική αιμορραγία,
στις 12 Σεπτεμβρίου 1922.

151

00:09:36,585 --> 00:09:40,005

Έως τότε, κανείς δεν είχε συνδέσει
την ασθένεια της Μάτζια

152

00:09:40,032 --> 00:09:41,887

με την εργασία της στην U.S. Radium.

153

00:09:42,335 --> 00:09:46,321

Μάλιστα, καθώς οι γιατροί δεν μπορούσαν
να καθορίσουν την αιτία του θανάτου της,

154

00:09:46,602 --> 00:09:48,662

τον κατέγραψαν ως σύφιλη.

155

00:09:48,842 --> 00:09:52,373

Μια ανακρίβεια, που χρησιμοποιήθηκε
εναντίον της αργότερα στο δικαστήριο.

156

00:09:52,746 --> 00:09:57,958

Η Μάτζια δεν ήταν το μόνο κορίτσι
που θα βίωνε έναν τόσο φρικτό θάνατο.

157

00:09:58,365 --> 00:10:03,426

Μέχρι το 1927, πάνω από 50 γυναίκες
που δούλευαν στα εργοστάσια,

158

00:10:03,492 --> 00:10:04,623

ήταν νεκρές.

159

00:10:05,161 --> 00:10:07,857

Εντωμεταξύ,
οι εργαζόμενες αυτές υπέφεραν

160

00:10:07,882 --> 00:10:11,598

από τις εφιαλτικές συνέπειες
της ραδιενεργού δηλητηρίασης.

161

00:10:11,799 --> 00:10:16,024

Βίωναν τρομερά συμπτώματα
όπως το σπάσιμο των οστών τους,

162

00:10:16,221 --> 00:10:17,288

την πτώση των δοντιών,

163

00:10:17,742 --> 00:10:19,948

και την κατάρρευση
της σπονδυλικής τους στήλης.

164

00:10:20,655 --> 00:10:24,200

Τα πόδια πολλών γυναικών κόνταιναν
ή έσπαγαν από το πουθενά

165

00:10:25,117 --> 00:10:29,703

Ορισμένες ανέπτυξαν τεράστια σαρκώματα
ή καρκινικούς όγκους στα οστά

166

00:10:29,728 --> 00:10:32,288

οι οποίοι αναπτύσσονταν
σε όλο τους το σώμα.

167

00:10:33,141 --> 00:10:36,328

Τα οστά των γυναικών
άρχισαν επίσης να εκπέμπουν φως

168

00:10:36,362 --> 00:10:39,911

το οποίο έκανε τα σωθικά τους
να φωσφορίζουν.

169

00:10:42,889 --> 00:10:45,575

Μετά το θάνατο της Μάτζια το 1922,

170

00:10:45,976 --> 00:10:49,282

καθώς και τις θανατηφόρες ασθένειες
άλλων κοριτσιών

171

00:10:49,497 --> 00:10:53,963

ο εργοδότης τους συνέχισε να απορρίπτει
οποιαδήποτε σχέση μεταξύ των θανάτων

172

00:10:53,988 --> 00:10:55,123

και της εργασίας τους.

173

00:10:56,290 --> 00:10:58,943

Για δύο χρόνια
μετά τον θάνατο της Μάτζια,

174

00:10:59,093 --> 00:11:03,655

η U.S. Radium θεωρούσε την όλη υπόθεση
«κουτσομπολιό» των υπαλλήλων της

175

00:11:03,722 --> 00:11:07,248

το οποίο δεν έλεγε να σταματήσει,
προκαλώντας μείωση των κερδών της.

176

00:11:08,084 --> 00:11:11,783

Μετά το θάνατο
ενός άνδρα υπαλλήλου το 1925,

177

00:11:12,050 --> 00:11:14,911

προσλήφθηκε ο παθολόγος
Δρ. Χάρισον Μάρτλαντ,

178

00:11:14,936 --> 00:11:19,404

για να διερευνήσει τη σχέση των θανάτων
με τη ζωγραφική των καντράν.

179

00:11:20,030 --> 00:11:24,696

Ο Μάρτλαντ ανακάλυψε ότι το ράδιο
είχε διεισδύσει στα οστά των γυναικών

180

00:11:24,889 --> 00:11:29,382
και απέδειξε ότι το ράδιο ήταν υπεύθυνο
για τη δηλητηρίαση των εργαζόμενων.

181

00:11:29,654 --> 00:11:31,429
Ωστόσο, για πολλές ήταν ήδη αργά.

182

00:11:33,123 --> 00:11:34,460
Η μελέτη του Μάρτλαντ έδειξε

183

00:11:34,484 --> 00:11:38,285
ότι το ράδιο που καταναλωνόταν
συσσωρευόταν στο σώμα των εργαζόμενων

184

00:11:38,310 --> 00:11:42,226
και εξέπεμπε ακτινοβολία
η οποία διαπερνούσε τα οστά τους

185

00:11:42,452 --> 00:11:46,118

τρυπώντας τους τα σωθηκά,
ενώ ήταν ακόμη ζωντανές.

186

00:11:47,248 --> 00:11:49,676

Χωρίς καμία αμφιβολία,

187

00:11:49,877 --> 00:11:54,996

το ράδιο προκαλούσε το θάνατο
δεκάδων αθώων εργατών.

188

00:11:56,849 --> 00:12:00,064

Αυτό εξόργισε
τον πρόεδρο της U.S. Radium,

189

00:12:00,088 --> 00:12:02,324

ο οποίος απέρριψε
τα ευρήματα της μελέτης

190

00:12:02,625 --> 00:12:06,918

και μάλιστα εξουσιοδότησε νέες μελέτες
που δημοσίευσαν το αντίθετο συμπέρασμα.

191

00:12:07,931 --> 00:12:11,647

Εκτός αυτού, είπε ψέματα
για τα αποτελέσματα των αρχικών μελετών

192

00:12:11,672 --> 00:12:13,009

στο Υπουργείο Εργασίας,

193

00:12:13,220 --> 00:12:17,080

το οποίο είχε αρχίσει τότε
να ερευνά την εταιρεία

194

00:12:17,173 --> 00:12:19,683

και τους ολοένα και πιο άρρωστους
υπαλλήλους της.

195

00:12:20,633 --> 00:12:24,394

Ο πρόεδρος της U.S. Radium
κατήγγειλε δημοσίως τις εργαζόμενες,

196

00:12:24,419 --> 00:12:27,685

λέγοντας ότι ήθελαν να «φορτώσουν»
τις ασθένειές τους στην εταιρεία

197

00:12:28,039 --> 00:12:33,377

σε μία απόπειρα
να καλύψουν τα ιατρικά τους έξοδα.

198

00:12:34,492 --> 00:12:39,274

Η ευήμερούσα βιομηχανία ράδιου
απέρριπτε ανένδοτα οποιαδήποτε σχέση

199

00:12:39,299 --> 00:12:41,937

μεταξύ της εργασίας
και των ασθενειών των γυναικών,

200

00:12:42,827 --> 00:12:45,599

αναγκάζοντας τις εργαζόμενες
να συνασπιστούν

201

00:12:45,732 --> 00:12:48,785

για να αγωνιστούν ενάντια στις αδικίες
από τις οποίες υπέφεραν.

202

00:12:51,654 --> 00:12:52,734

Την εποχή εκείνη,

203

00:12:52,800 --> 00:12:56,270

προσλαμβάνονταν ακόμα σε όλη τη χώρα
ζωγράφοι καντράν

204

00:12:56,774 --> 00:13:00,801

και οι γυναίκες συνέχιζαν να εκτίθενται
στην επικίνδυνη αυτή εργασία.

205

00:13:01,360 --> 00:13:04,506

Μια από τις κινητήριες δυνάμεις
στον αγώνα κατά της U.S. Radium

206

00:13:04,653 --> 00:13:07,183

ήταν η Γκρέις Φράιερ
από το Νιου Τζέρσεϊ,

207

00:13:07,410 --> 00:13:08,823

η οποία σχολίασε ότι:

208

00:13:09,108 --> 00:13:10,814

«Δεν με νοιάζει ο εαυτός μου...

209

00:13:11,094 --> 00:13:13,543

«πιο πολύ σκέφτομαι

τις εκατοντάδες κοπέλες

210

00:13:13,563 --> 00:13:16,303

«για τις οποίες αυτό μπορεί

να αποτελέσει παράδειγμα».

211

00:13:17,120 --> 00:13:19,854

Η σπονδυλική στήλη της ίδιας

είχε διαλυθεί

212

00:13:19,878 --> 00:13:21,505

λόγω της ραδιενεργού δηλητηρίασης,

213

00:13:21,578 --> 00:13:24,478

γεγονός που την ανάγκασε να φοράει
ατσάλινο κηδεμόνα πλάτης.

214

00:13:24,680 --> 00:13:29,113

Καθώς αναζητούσε δικηγόρο,
η Φράιερ απορρίφθηκε από πολλούς

215

00:13:29,299 --> 00:13:31,688

οι οποίοι είτε δεν πίστευαν
στους ισχυρισμούς της,

216

00:13:31,713 --> 00:13:34,463

είτε φοβόντουσαν τη διαμάχη
με μία ισχυρή εταιρεία,

217

00:13:34,737 --> 00:13:37,457

είτε δεν ήταν προετοιμασμένοι
για μία νομική μάχη

218

00:13:37,497 --> 00:13:40,415

που αφορούσε την ανατροπή
της υφιστάμενης νομοθεσίας.

219

00:13:41,262 --> 00:13:45,495

Η υπόθεση περιπλεκόταν επίσης
από τον νόμο περί παραγραφής της εποχής,

220

00:13:45,928 --> 00:13:49,057

ο οποίος προέβλεπε ότι
τα θύματα επαγγελματικής δηλητηρίασης

221

00:13:49,148 --> 00:13:52,358

είχαν μόνο δύο χρόνια περιθώριο
να παρουσιάσουν τις υποθέσεις τους.

222

00:13:52,697 --> 00:13:55,346

Συχνά, οι επιπτώσεις του ραδίου
χρειάζονταν

223

00:13:55,370 --> 00:13:57,950

έως και πέντε χρόνια
για να εκδηλωθούν.

224

00:14:01,369 --> 00:14:06,257

Το 1927, ο δικηγόρος Ρέιμοντ Μπέρι
ανέλαβε επιτέλους την υπόθεση

225

00:14:06,434 --> 00:14:09,158

και πέντε γυναίκες,
μεταξύ αυτών και η Γκρέις Φράιερ,

226

00:14:09,240 --> 00:14:12,547

έγιναν ο πηρύνας του αγώνα
εναντίον της U.S. Radium.

227

00:14:13,259 --> 00:14:17,070

Η υπόθεση του Νιου Τζέρσεϊ
έγινε πρωτοσέλιδο σε όλη τη χώρα

228

00:14:17,669 --> 00:14:19,890

και διαδόθηκε σε γυναίκες
άλλων πολιτειών

229

00:14:19,914 --> 00:14:21,639

που βρίσκονταν σε παρόμοια θέση.

230

00:14:22,029 --> 00:14:27,224

Δυστυχώς, όταν η υπόθεση των κοριτσιών
έφτασε στα δικαστήρια,

231

00:14:27,710 --> 00:14:31,889

οι γυναίκες είχαν λάβει πρόγνωση ότι
τους είχαν απομείνει τέσσερις μήνες ζωής

232

00:14:31,936 --> 00:14:33,356

λόγω της δηλητηρίασης.

233

00:14:33,652 --> 00:14:34,934

Με τη βοήθεια του Μπέρι,

234

00:14:34,958 --> 00:14:40,346

κατέθεσαν αγωγή αποζημίωσης
για βλάβες αξίας 250.000 δολαρίων,

235

00:14:40,567 --> 00:14:44,156

αν και συμβιβάστηκαν εξωδικαστικά

για 10.000 δολάρια η καθεμία

236

00:14:44,323 --> 00:14:46,690

και μία ετήσια καταβολή
αξίας 600 δολαρίων.

237

00:14:47,142 --> 00:14:51,788

Καμία τους δεν επέζησε για περισσότερο
από δύο χρόνια μετά τον διακανονισμό.

238

00:14:52,156 --> 00:14:55,282

Η νομική τους δράση όμως,
συνέβαλε στην ευαισθητοποίηση

239

00:14:55,309 --> 00:14:57,596

για τις επιπτώσεις
της ραδιενεργού δηλητηρίασης.

240

00:14:57,621 --> 00:15:01,563

Ένας στόχος της Φράιερ,
ο οποίος ενέπνευσε κάθε εργαζόμενη

241

00:15:01,610 --> 00:15:03,824

να αγωνιστεί για δικαιοσύνη.

242

00:15:06,182 --> 00:15:07,962

Καθώς η είδηση έφτασε στο Ιλινόις,

243

00:15:08,042 --> 00:15:12,122

οι εργαζόμενες εκεί άρχισαν να ανησυχούν
για τις εργασιακές τους συνθήκες

244

00:15:12,182 --> 00:15:15,895

και για τη σχέση μεταξύ
της απασχόλησής τους και της ασθένειας.

245

00:15:16,194 --> 00:15:18,517

Σύμφωνα με μια εργαζόμενη
ονόματι Κάθριν Γουλφ:

246

00:15:19,054 --> 00:15:22,881

«Κάποιες συσκέψεις στο εργοστάσιο μας
άγγιζαν τα όρια της εξέγερσης...

247

00:15:23,107 --> 00:15:27,747

Ο φόβος ήταν τόσο αποπνικτικός
που με το ζόρι μπορούσαμε να δουλέψουμε.

248

00:15:28,567 --> 00:15:30,894

Η εταιρεία στην οποία εργάζονταν,
η Radium Dial,

249

00:15:30,981 --> 00:15:34,395

έδρασε παρόμοια με την U.S. Radium
στο Νιου Τζέρσεϊ.

250

00:15:34,908 --> 00:15:36,416

Αποποιοούμενοι κάθε ευθύνη,

251

00:15:36,570 --> 00:15:40,930

είπαν ψέματα για τα αποτελέσματα
των ιατρικών εξετάσεων της εταιρείας

252

00:15:40,955 --> 00:15:43,787

τα οποία αποδείκνυαν
ότι οι υπάλληλοί της εκδήλωναν

253

00:15:43,812 --> 00:15:46,730
αναμφισβήτητα συμπτώματα
ραδιενεργού δηλητηρίασης.

254

00:15:47,928 --> 00:15:53,254
Τα μέτρα που έλαβε η Radium Dial ώστε
να κρύψει τις αποδείξεις ήταν ακραία.

255

00:15:54,254 --> 00:15:56,272
Τα στελέχη της εταιρείας
έφτασαν στο σημείο

256

00:15:56,296 --> 00:15:59,351
να παραποιήσουν
τις αυτοψίες των υπαλλήλων τους

257

00:15:59,611 --> 00:16:02,240
κλέβοντας
τα προσβεβλημένα από ράδιο οστά,

258

00:16:02,264 --> 00:16:04,394

σε μια απόπειρα
να καλύψουν την αλήθεια.

259

00:16:04,894 --> 00:16:08,111

Οι γυναίκες στο Ιλινόις άρχισαν
να αγωνίζονται για την υπόθεσή τους

260

00:16:08,136 --> 00:16:12,089

στα μέσα της δεκαετίας του 1930.
Στο αποκορύφωμα της Μεγάλης Ύφεσης.

261

00:16:12,522 --> 00:16:13,764

Πολλοί τις αποδοκίμασαν,

262

00:16:13,788 --> 00:16:16,642

επειδή μήνυσαν μία
εκ των λίγων επιχειρήσεων της πολιτείας.

263

00:16:17,277 --> 00:16:20,940

Έως τότε, η Κάθριν Γουλφ,
ή Ντόνοχιου μετά τον γάμο της,

264

00:16:21,196 --> 00:16:24,569

είχε αναπτύξει στο ισχίο της
έναν όγκο μεγέθους γκρέιπφρουτ,

265

00:16:25,069 --> 00:16:26,923

είχε χάσει τα δόντια της,

266

00:16:27,236 --> 00:16:31,536

και ταυτόχρονα αφαιρούσε κομμάτια
από τη γνάθο της, μέσα από το στόμα της.

267

00:16:32,266 --> 00:16:34,819

Έχοντας βιώσει τον θάνατο
αρκετών φίλων της,

268

00:16:35,019 --> 00:16:38,198

οπλιζόταν με θάρρος
για τη νομική μάχη που την περίμενε.

269

00:16:40,572 --> 00:16:42,892

Η υπόθεσή της έφτασε στο δικαστήριο
το 1938.

270

00:16:43,561 --> 00:16:46,428

Αφού όμως κατέρρευσε
εν μέσω μίας ακρόασης,

271

00:16:46,775 --> 00:16:51,088

η Ντόνοχιου αναγκάστηκε
να καταθέσει στο νεκροκρέβατό της.

272

00:16:51,832 --> 00:16:55,418

Εκπροσωπήθηκε εθελοντικά
από τον δικηγόρο Λέοναρντ Γκρόσμαν

273

00:16:55,756 --> 00:16:58,939

ο οποίος κέρδισε την υπόθεση,
χάρη στις αποδείξεις της Ντόνοχιου

274

00:16:59,100 --> 00:17:03,081

καθώς και άλλες μαρτυρίες ενώπιον
της Βιομηχανικής Επιτροπής του Ιλινόις,

275

00:17:04,009 --> 00:17:07,097

Η Radium Dial

άσκησε πολλαπλές εφέσεις,

276

00:17:07,121 --> 00:17:09,809

και η Ντόνοχιου

έζησε αρκετά για να ακούσει

277

00:17:09,842 --> 00:17:14,407

ότι η πρώτη έφεση ενώπιον της Επιτροπής

απορρίφθηκε ομόφωνα.

278

00:17:15,046 --> 00:17:18,346

Πέθανε στις 27 Ιουλίου 1938,

279

00:17:18,712 --> 00:17:22,052

μία ημέρα μετά την κατάθεση
της δεύτερης έφεσης της εταιρείας.

280

00:17:22,657 --> 00:17:26,417

Το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ αρνήθηκε
να εκδικάσει την τελευταία της έφεση

281

00:17:26,620 --> 00:17:29,113

και επικύρωσε την απόφαση
του κατώτερου δικαστηρίου.

282

00:17:29,890 --> 00:17:34,086

Επιτέλους, τα ραδιενεργά κορίτσια
είχαν έως έναν βαθμό δικαιωθεί.

283

00:17:36,680 --> 00:17:38,593

Με τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο
να πλησιάζει,

284

00:17:38,761 --> 00:17:41,708

όσες γυναίκες από τα εργοστάσια
ήταν ακόμα ζωντανές,

285

00:17:41,841 --> 00:17:47,014

έγιναν λίγο πολύ αντικείμενα έρευνας
των επιπτώσεων της έκθεσης στο ράδιο.

286

00:17:47,529 --> 00:17:50,269

Η Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας των ΗΠΑ
μάλιστα δήλωσε ότι:

287

00:17:50,481 --> 00:17:52,719

«Χωρίς τις ζωγράφους των καντράν

288

00:17:52,921 --> 00:17:55,736

«εκατοντάδες εργάτες θα μπορούσαν
να έχουν κάλλιστα βρεθεί,

289

00:17:55,761 --> 00:17:58,635

«ή και να βρίσκονται ακόμα,
σε μεγάλο κίνδυνο».

290

00:17:59,833 --> 00:18:04,100

Η παραγωγή ρολογιών ραδίου
συνεχίστηκε μέχρι και το 1968

291

00:18:04,497 --> 00:18:07,417

εάν και οι κανονισμοί ασφαλείας
γνώρισαν σημαντική βελτίωση

292

00:18:07,597 --> 00:18:10,123

χάρη στις υποθέσεις
του Νιου Τζέρσεϊ και του Ιλινόις.

293

00:18:10,783 --> 00:18:13,904

Με το έργο
και τον αγώνα αυτών των γυναικών

294

00:18:14,210 --> 00:18:17,664

εισήχθησαν στους χώρους εργασίας
νέα πρότυπα ασφαλείας

295

00:18:17,753 --> 00:18:20,008

για την προστασία
τόσο των μελλοντικών ζωγράφων,

296

00:18:20,033 --> 00:18:22,461

όσο και αυτών
που εργάζονταν με πλουτώνιο

297

00:18:22,485 --> 00:18:24,314
κατά την κατασκευή ατομικών βομβών.

298

00:18:24,881 --> 00:18:27,464
Η υπόθεση αυτή
ήταν μία από τις πρώτες στη χώρα

299

00:18:27,677 --> 00:18:32,657
όπου ο εργοδότης καθίστατο υπεύθυνος
για την υγεία των εργαζόμενων.

300

00:18:32,770 --> 00:18:34,871
Επιπλέον το 1949,

301

00:18:35,178 --> 00:18:38,821
το Κογκρέσο των ΗΠΑ ψήφισε νόμο
που παραχωρούσε στους εργαζόμενους

302

00:18:38,846 --> 00:18:41,793

δικαιώματα αποζημίωσης
για επαγγελματικές ασθένειες.

303

00:18:42,548 --> 00:18:47,127

Εκτός αυτού, χάρη στην υπόθεση των
ραδιενεργών κοριτσιών ιδρύθηκε

304

00:18:47,187 --> 00:18:51,187

η Υπηρεσία Επαγγελματικής Ασφάλειας
και Υγείας

305

00:18:51,458 --> 00:18:55,038

η οποία σήμερα λειτουργεί
σε εθνικό επίπεδο, σε όλες τις ΗΠΑ.

306

00:18:55,637 --> 00:18:56,937

Πριν από την ίδρυσή της,

307

00:18:57,017 --> 00:19:00,810

14.000 άνθρωποι πέθαιναν
εν ώρα εργασίας κάθε χρόνο.

308

00:19:01,276 --> 00:19:04,976

Πλέον, ο αριθμός αυτός ανέρχεται
μόλις πάνω από τους 4.500.

309

00:19:08,125 --> 00:19:10,008

Κατά το πρώτο μισό του 20ου αιώνα,

310

00:19:10,288 --> 00:19:14,042

χάθηκαν οι πολύτιμες ζωές
αθώων κοριτσιών και γυναικών

311

00:19:14,127 --> 00:19:18,775

που υπέφεραν απο εφιαλτικές ασθένειες,
εξαιτίας κακών πρακτικών απασχόλησης,

312

00:19:18,962 --> 00:19:21,868

μίας γενικότερης αδιαφορίας
απέναντι στις εργαζόμενες γυναίκες

313

00:19:22,002 --> 00:19:23,957

και εξαιτίας
της πολιτικής των εταιρικών.

314

00:19:24,073 --> 00:19:29,367

Ένα από τα τελευταία εν ζωή
ραδιενεργά κορίτσια, ονόματι Μέι Κιν,

315

00:19:29,649 --> 00:19:32,341

πέθανε το 2014, σε ηλικία 107 ετών.

316

00:19:33,608 --> 00:19:37,207

Όταν δούλευε το 1928 σε ένα εργοστάσιο
στο Γουότερμπερι του Κονέκτικατ,

317

00:19:37,505 --> 00:19:40,192

η Κιν δεν άντεχε
την έντονη γεύση του ραδίου

318

00:19:40,598 --> 00:19:44,005

και αρνήθηκε να βάλει το πινέλο
μέσα στο στόμα της την ώρα της δουλειάς.

319

00:19:44,448 --> 00:19:46,166

Της ζητήθηκε να φύγει,

320

00:19:46,190 --> 00:19:48,667

καθώς ήταν προφανές
ότι δεν απολάμβανε τη δουλειά της

321

00:19:48,822 --> 00:19:50,692

και εκείνη, μετά χαράς δέχτηκε.

322

00:19:51,370 --> 00:19:52,450

Αργότερα θα δήλωνε:

323

00:19:53,357 --> 00:19:56,670

«Μακάρι να γνώριζα το αφεντικό μου,
για να τον ευχαριστήσω.

324

00:19:56,954 --> 00:19:59,501

«Γιατί αλλιώς,
θα είχα καταλήξει σαν τις υπόλοιπες».

325

00:20:00,227 --> 00:20:02,501

Πιθανότατα λόγω
της πρόωρης παραίτησής της

326

00:20:02,525 --> 00:20:05,561

η Κιν μπόρεσε να ζήσει για πολλά χρόνια.

327

00:20:05,954 --> 00:20:08,754

Πολλές ζωγράφοι όμως,
δεν στάθηκαν τόσο τυχερές.

328

00:20:11,545 --> 00:20:16,305

Η ιστορία των ραδιενεργών κοριτσιών
δεν αποτελεί μόνο ιστορικό ανέκδοτο

329

00:20:16,338 --> 00:20:18,405

για την ανάδειξη
των εργατικών δικαιωμάτων,

330

00:20:18,756 --> 00:20:22,683

αλλά και παράδειγμα προς αποφυγή

για τις κοινωνίες και τις επιχειρήσεις

331

00:20:22,889 --> 00:20:25,743

που βάζουν τα χρήματα
πάνω από τις ανθρώπινες ζωές.

332

00:20:26,174 --> 00:20:30,027

Στην περίπτωση της US Radium
και δεκάδων άλλων παρόμοιων εταιρειών,

333

00:20:30,787 --> 00:20:35,375

Οι γυναίκες ήταν αναλώσιμες,
μπροστά στην ευκαιρία για κέρδος.

334

00:20:37,276 --> 00:20:38,376

Ως απάντηση,

335

00:20:38,516 --> 00:20:42,609

οι γυναίκες αυτές άνοιξαν τον δρόμο
για τη βελτίωση των προτύπων εργασίας

336

00:20:42,785 --> 00:20:46,625

και χάρη στις αντοχές τους
και τις σφοδρές εκκλήσεις για δικαιοσύνη

337

00:20:47,177 --> 00:20:51,124

τα ραδιενεργά κορίτσια άλλαξαν
τον τρόπο μεταχείρισης των εργαζόμενων

338

00:20:51,451 --> 00:20:53,217

για ολόκληρες γενιές.

5. ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

5.1. ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ

Το ντοκιμαντέρ που επιλέχθηκε για αυτή την εργασία αποτελεί μία παραγωγή του BuzzFeed Unsolved Network, το οποίο συγκαταλέγεται στα παρακλάδια της εταιρείας διαδικτυακών μέσων ενημέρωσης, ειδήσεων και ψυχαγωγίας BuzzFeed. Το Unsolved Network, ιδρύθηκε από τον δημιουργό διαδικτυακού περιεχομένου και υπάλληλο της εταιρείας Ryan Bergara και μάλιστα διαθέτει το δικό του ξεχωριστό κανάλι στην πλατφόρμα Youtube. Το κανάλι είναι γνωστό για την παραγωγή web series που ανήκουν στα είδη του τρόμου και του μυστηρίου, με το περιεχόμενό τους να επικεντρώνεται στα άλυτα μυστήρια, τις θεωρίες συνωμοσίας, την εγκληματολογία καθώς και διάφορα άλλα περιστατικά και γεγονότα που συγκαταλέγονται σε αυτό το είδος. Συγκεκριμένα, το παρόν βίντεο αποτελεί ένα από τα επεισόδια της διαδικτυακής σειράς ντοκιμαντέρ με τίτλο «Haunting History», η οποία έχει ως σκοπό της να ρίξει φως στην πιο «σκοτεινή» και συνήθως απόκρυφη μεριά της ιστορίας.

Στο επίκεντρο του ντοκιμαντέρ βρίσκεται μία ομάδα νεαρών γυναικών οι οποίες έμειναν γνωστές στην ιστορία ως τα «ραδιενεργά κορίτσια» της Αμερικής. Οι γυναίκες αυτές εργάζονταν στις αρχές του 20ού αιώνα για εταιρείες που κατασκεύαζαν ρολόγια και άλλες συσκευές με φωσφορίζοντα καντράν, χρησιμοποιώντας μια ειδική μπογιά που περιείχε ράδιο. Η τότε πρόσφατη ανακάλυψη του ραδίου θεωρήθηκε επαναστατική και είχε ως αποτέλεσμα το στοιχείο να γνωρίσει εξαιρετικά μεγάλη απήχηση στην αγορά. Υπό την εντύπωση ότι η ουσία δεν ήταν βλαβερή για την υγεία τους, οι γυναίκες που ζωγράφιζαν τα καντράν των ρολογιών εργάζονταν χωρίς να τους παρέχονται προστατευτικά μέτρα και χρησιμοποιούσαν πινέλα τα οποία παροτρύνονταν να τοποθετούν ανάμεσα στα χείλη τους για μεγαλύτερη ακρίβεια, γεγονός που οδήγησε σε κατάποση μεγάλων ποσοτήτων ραδίου. Οι επιπτώσεις αυτής της έκθεσης δεν ήταν άμεσα εμφανείς, αλλά με την πάροδο του χρόνου πολλές από τις γυναίκες άρχισαν να παρουσιάζουν σοβαρά προβλήματα υγείας και ασθένειες που σχετίζονταν με τη ραδιενέργεια. Η ιστορία και ο ακόλουθος αγώνας τους για να αποζημιωθούν για τις βλάβες που υπέστησαν συνέβαλαν σημαντικά στη δημιουργία καλύτερων κανονισμών και προστασίας για τους εργαζόμενους, καθώς και στην αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τους κινδύνους της ραδιενέργειας.

Το εν λόγω βίντεο διαθέτει επιπλέον και συγκεκριμένα γλωσσικά και δομικά χαρακτηριστικά που σχετίζονται άμεσα με το είδος στο οποίο ανήκει. Σύμφωνα με τον Duro, η κατηγοριοποίηση των οπτικοακουστικών μέσων σε διαφορετικά είδη εξαρτάται από παράγοντες όπως ο βαθμός στον οποίο τα μέσα αυτά αξιοποιούν οπτικούς και γλωσσικούς κώδικες, η κλίμακα μετάδοσής τους (δηλαδή το εάν προορίζονται για προβολή στην τηλεόραση, το σινεμά, το διαδίκτυο κλπ.) και τέλος η λειτουργία την οποία καλούνται να επιτελέσουν (Martins, 2013). Όσον αφορά τον τελευταίο παράγοντα, εάν το σενάριο του συγκεκριμένου ντοκιμαντέρ εξεταστεί σαν ένα κείμενο-πηγή αυτό καθαυτό, υπό το πρίσμα της λειτουργικής θεωρίας της Nord θα διαπιστωθεί ότι επιτελεί κυρίως, όπως άλλωστε και τα περισσότερα ντοκιμαντέρ, την αναφορική λειτουργία, καθώς πρωταρχικός σκοπός του είναι να ενημερώσει ή να εκπαιδεύσει τον δέκτη πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα (Λάμπρου, 2014). Ως αποτέλεσμα αυτού, η γλώσσα του κειμένου χαρακτηρίζεται κυρίως απρόσωπη και αντικειμενική, καθώς αποτελεί μέσο για την εξιστόρηση γεγονότων που πηγάζουν από την πραγματικότητα και δεν αποτελούν προϊόν μυθοπλασίας (Pettit, 2004). Για τον ίδιο ακριβώς λόγο, το ύφος της γλώσσας χαρακτηρίζεται εξίσου από μία σοβαρότητα και τυπικότητα η οποία γίνεται φανερή και από την απώλεια του χιούμορ, τυχόν σχολίων από πλευράς του αφηγητή αλλά και του αυθορμητισμού κατά την αφήγηση των γεγονότων. Το τελευταίο εντείνεται και από την έλλειψη προφορικού διαλόγου, ο οποίος τείνει να αποτυπώνει τη γλώσσα στην πιο αυθόρμητη και γνήσιά της μορφή, καθώς το ντοκιμαντέρ δεν απαρτίζεται από συνεντεύξεις και μαρτυρίες των ίδιων των εμπλεκόμενων, αλλά από τη διήγηση της ιστορίας από έναν εξωτερικό αφηγητή (Γούτσος, 2012). Επομένως, κάθε λέξη αποτελεί κομμάτι ενός ήδη γραμμένου και προμελετημένου σεναρίου, στο οποίο ακόμα και χαρακτηριστικά του προφορικού λόγου, όπως οι παύσεις και ο τονισμός της φωνής, γίνονται εσκεμμένα αποσκοπώντας σε ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα.

3.5. ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΥΠΟΤΙΤΛΙΣΜΟΥ

Κατά την ανάλυση του κειμένου υπό το πρήσμα της μεταφραστικής θεωρίας, κατευθυντήρια γραμμή καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας αποτέλεσε ο σκοπός και η λειτουργία του η οποία είναι, όπως προαναφέρθηκε, η αναφορική. Σκοπός του κειμένου-στόχος είναι η ενημέρωση, αυτή τη φορά του ελληνικού κοινού, σχετικά με το συμβάν που περιγράφεται στο ντοκιμαντέρ. Επομένως, η δομή και η γλώσσα του μεταφράσματος ήταν απαραίτητο να αντιστοιχούν με αυτές του πρωτοτύπου, με ιδιαίτερη έμφαση να δίνεται στην περιγραφή και την επεξήγηση συγκεκριμένων πραγματολογικών στοιχείων πιθανώς άγνωστων στο κοινό-στόχο, έτσι ώστε η απόδοσή τους να τα καθιστά κατανοητά σε αυτό. Πρώτο βήμα της μεταφραστικής διαδικασίας αποτέλεσε μία πρώτη απόπειρα μετάφρασης του κειμένου, κατά την οποία επιχειρήθηκε η ανίχνευση των κεντρικών νοημάτων και εννοιών του κειμένου, οι οποίες θα ήταν απαραίτητο να διατηρηθούν με κάποιο τρόπο και στο ελληνικό κείμενο. Ο διαχωρισμός των πληροφοριών σε άκρως απαραίτητες για τη νοηματική πληρότητα του κειμένου και σε πληροφορίες οι οποίες μπορούσαν να υποστούν τροποποιήσεις με μεγαλύτερη ελευθερία ή ακόμα και να απαλειφθούν εντελώς, αποτέλεσε στη συνέχεια τη βάση πάνω στην οποία καθορίστηκαν και επιλέχθηκαν κατά περίπτωση οι τεχνικές και οι μέθοδοι του υποτιτλισμού. Επόμενο βήμα αποτέλεσε η προετοιμασία και η ρύθμιση του προγράμματος Subtitle Edit, το οποίο χρησιμοποιήθηκε για τη διεξαγωγή της εν λόγω εργασίας. Αφού πρώτα η ταχύτητα των καρτέ ορίστηκε σε 23,976 καρτέ ανά δευτερόλεπτο ακολούθησε η ρύθμιση του μέγιστου αριθμού χαρακτήρων ανά γραμμή, ο οποίος ορίστηκε σε 40 χαρακτήρες, του μέγιστου αριθμού χαρακτήρων ανά δευτερόλεπτο, ο οποίος ορίστηκε σε 21 χαρακτήρες καθώς και του ελάχιστου και μέγιστου χρόνου διάρκειας ενός υποτίτλου, ο οποίος ορίστηκε σε ένα και έξι δευτερόλεπτα αντίστοιχα.

Για τον υποτιτλισμό του εν λόγω ντοκιμαντέρ κρίθηκε απαραίτητη η αξιοποίηση πολυάριθμων μεθόδων και τεχνικών οι οποίες κάλυπταν ένα μεγάλο εύρος πεδίων, από τον χρονισμό, τον αριθμό των χαρακτήρων ανά υπότιτλο και τυχόν ιδιαιτερότητες της προφορικής αφήγησης, μέχρι και τη συντακτική δομή των προτάσεων αλλά και την απόδοση μεμονωμένων συνάψεων ή λέξεων. Προς επίλυση των σχετικών με αυτά τα πεδία δυσκολιών εφαρμόστηκαν

στρατηγικές οι οποίες αξιοποίησαν στοιχεία όπως είναι τα σημεία στίξης αλλά και μεταφραστικές τεχνικές που πηγάζουν από δύο πρότυπα: των Vinay και Darbelnet (1958/2000) και της Baker (1992). Οι τεχνικές αυτές περιλαμβάνουν τη μετάταξη, τη μετατροπία, την προσαρμογή, την παράφραση και την απαλοιφή.

5.3. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Σε αυτό το σημείο, ακολουθεί μία παρουσίαση των κυριότερων τεχνικών και μεταφραστικών δυσκολιών και προβλημάτων που εντοπίστηκαν αλλά και των τρόπων μέσω των οποίων αυτά επιλύθηκαν, συνοδευόμενα από παραδείγματα. Για τον υποτιτλισμό του εν λόγω ντοκιμαντέρ κρίθηκε απαραίτητη η αξιοποίηση πολυάριθμων μεθόδων και τεχνικών οι οποίες κάλυπταν ένα μεγάλο εύρος χαρακτηριστικών του βίντεο, από τον χρονισμό, το μοντάζ, τον αριθμό των χαρακτήρων ανά υπότιτλο και τις ιδιαιτερότητες της προφορικής αφήγησης, μέχρι και τη συντακτική δομή των προτάσεων αλλά και την απόδοση μεμονωμένων συνάψεων, λέξεων και πραγματολογικών στοιχείων.

5.3.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΟΝ ΥΠΟΤΙΤΛΙΣΜΟ

Προτού αναλυθούν εκτενέστερα οι καθαρά μεταφραστικές δυσκολίες και η αντιμετώπισή τους, θεωρείται χρήσιμο να γίνει πρώτα αναφορά στις δυσκολίες ή τις ιδιαιτερότητες που αφορούν το βίντεο αυτό καθαυτό. Μία από τις πρώτες προσαρμογές που χρειάστηκε να πραγματοποιηθούν αφορούν τους τίτλους αρχής του βίντεο, κατά τη διάρκεια των οποίων ο τίτλος της συγκεκριμένης σειράς ντοκιμαντέρ εμφανίζεται γραμμένος στην οθόνη, ενώ ο αφηγητής λέει ταυτόχρονα τη φράση «This is the story of the radium girls». Δεδομένου ότι τόσο η γραπτή όσο και η προφορική πληροφορία έπρεπε να αποδοθεί στη γλώσσα-στόχο και ότι το πρόγραμμα Subtitle Edit δεν προσφέρει τη δυνατότητα να προστεθούν ταυτόχρονα δύο γραμμές υποτίτλων, μία για τον τίτλο και μία για τα λόγια του αφηγητή, τοποθετημένες στο επάνω και το κάτω μέρος της οθόνης αντίστοιχα, το ζήτημα αυτό αντιμετωπίστηκε με άλλο τρόπο. Συγκεκριμένα, προκειμένου οι υπότιτλοι να συμβαδίζουν με το ηχητικό υλικό, το οποίο τείνει να αποτελεί προτεραιότητα στον

υποτιτλισμό, εμφανίζεται πρώτα η απόδοση των λεγόμενων του αφηγητή για όσο αυτά διαρκούν και στη συνέχεια, καθώς ο τίτλος συνεχίζει να βρίσκεται στην οθόνη και αφού η αφήγηση έχει σταματήσει, εμφανίζεται η απόδοση του τίτλου με κεφαλαία γράμματα, όπως ενδείκνυται για το υποτιτλισμό κειμένου που βρίσκεται γραμμένο στην οθόνη (Cintas & Remael, 2020).

13

00:00:55,086 --> 00:00:58,825

Αυτή είναι η ιστορία
των «ραδιενεργών κοριτσιών».

14

00:00:59,586 --> 00:01:02,453

Η ΣΤΟΙΧΕΙΩΜΕΝΗ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΑ ΡΑΔΙΕΝΕΡΓΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ

Ένα ακόμα ζήτημα το οποίο δεν αφορούσε τη μετάφραση αλλά το ίδιο το βίντεο, προέκυψε σε σημεία όπου ο τρόπος που είχε γίνει το μοντάζ είχε ως αποτέλεσμα ο αφηγητής να συνεχίζει για μερικά δευτερόλεπτα να μιλάει αφού είχε πραγματοποιηθεί αλλαγή πλάνου. Ωστόσο, οι περιπτώσεις αυτές δεν παρουσίαζαν όλες τον ίδιο βαθμό σοβαρότητας και συνεπώς αντιμετωπίστηκαν διαφορετικά. Από τη μία πλευρά, υπήρχαν σημεία όπου η αλλαγή του πλάνου συνέπιπτε μόνο με την εκφορά των τελευταίων γραμμάτων μίας λέξης ή απλώς με την παρατεταμένη εκφορά του τελευταίου γράμματος μίας λέξης. Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί ο υπότιτλος 143, όπου κατά την αλλαγή του πλάνου παρατείνεται η εκφορά του τελικού «s» της λέξης «abscess». Σε αυτή την περίπτωση, όπως και σε άλλες παρόμοιες όπου κρίθηκε ότι κατά την αλλαγή ενός πλάνου ήταν ακουστό μόνο ένα πολύ σύντομο μέρος του προφορικού λόγου, ο χρονισμός του υποτίτλου καθορίστηκε από την αλλαγή του πλάνου.

143

00:08:55,990 --> 00:08:59,511

λέγεται ότι αποτελούσαν
μία μεγάλη, ενιαία κύστη.

Υπήρχαν ωστόσο και περιπτώσεις όπως αυτές των υποτίτλων 53-54, όπου η αφήγηση συνέχιζε για αισθητά μεγάλη διάρκεια και ύστερα από την αλλαγή ενός πλάνου. Η συμμόρφωση του υποτίτλου με την αλλαγή του πλάνου θα προκαλούσε επομένως σύγχυση στον θεατή και γι' αυτόν τον λόγο επιλέχθηκε η επέκταση του υποτίτλου έτσι ώστε να καλύπτει και την αλλαγή του πλάνου, χωρίς ωστόσο να εξαφανίζεται πολύ γρηγορά, προκαλώντας έτσι και πάλι σύγχυση στον θεατή (Cintas & Remael, 2020).

53

00:03:20,298 --> 00:03:22,216

ικανή να παρατείνει τη ζωή των ανθρώπων,

54

00:03:22,241 --> 00:03:25,456

να ενισχύσει τις σεξουαλικές ορμές
και να ομορφύνει τις γυναίκες.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ο αφηγητής του ντοκιμαντέρ χρησιμοποιεί διάφορα χαρακτηριστικά του προφορικού λόγου όπως τις παύσεις και τον τονισμό της φωνής, όχι από αυθορμητισμό, αλλά πλήρως συνειδητά, προκειμένου να δοθεί έμφαση σε συγκεκριμένες πληροφορίες. Ένας από τους στόχους που τέθηκαν κατά τη μεταφραστική διαδικασία ήταν το γραπτό κείμενο να προσδίδει έμφαση στις ίδιες πληροφορίες. Για να επιτευχθεί αυτό, χρειάστηκε σε κάθε περίπτωση να βρεθεί για κάθε προφορικό στοιχείο ένα αντίστοιχο γραπτό, το οποίο θα επιτελούσε την ίδια λειτουργία μέσα στο κείμενο. Μία από τις τεχνικές που υιοθετήθηκε ήταν ο διαχωρισμός των υποτίτλων με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε όχι μόνο να συμβαδίζουν όσο γίνεται περισσότερο με τη ροή του προφορικού λόγου, αλλά και να κατευθύνουν την προσοχή του θεατή στο επιθυμητό κάθε φορά σημείο. Για παράδειγμα, υπήρξαν περιπτώσεις κατά τις οποίες εάν και οι πληροφορίες που μεταδίδονταν μπορούσαν να συμπτυχθούν σε έναν υπότιτλο αποτελούμενο

από δύο γραμμές, επιλέχθηκε συνειδητά ο διαχωρισμός τους, προκειμένου να δοθεί περισσότερη έμφαση σε ένα από τα δύο σκέλη του υποτίτλου. Αναλυτικότερα, η τεχνική αυτή αφορά συνήθως το τελευταίο στη σειρά σκέλος, καθώς οι αναγνώστες έχουν την τάση να αναμένουν κάθε φορά την πιο σημαντική πληροφορία στο τέλος μίας πρότασης, με αποτέλεσμα η θέση αυτή να προσδίδει έμφαση στα στοιχεία που βρίσκονται εκεί (Ward, 2009). Μία τέτοια περίπτωση αποτελούν οι υπότιτλοι 157-158, οι οποίοι εάν και θα μπορούσαν να διαχωριστούν διαφορετικά, η μικρή παύση που επιλέγει να κάνει εδώ ο αφηγητής έχει ως αποτέλεσμα η έμφαση να τοποθετείται στη φράση «had died». Παρομοίως, στο ελληνικό κείμενο κρίθηκε απαραίτητος ο διαχωρισμός του κειμένου, έτσι ώστε η φράση «ήταν νεκρές» να βρίσκεται όχι μόνο στο τέλος, αλλά και να είναι εντελώς απομονωμένη από την υπόλοιπη πρόταση, τονίζοντας έτσι τη συγκεκριμένη πληροφορία.

Ένας ακόμα τρόπος μέσω του οποίου μπορούν τα στοιχεία προφορικότητας να αποδοθούν στον γραπτό λόγο είναι φυσικά τα σημεία στίξης. Παράδειγμα αποτελεί ο υπότιτλος 254, κατά τον οποίο ο τόνος της φωνής του αφηγητή υποδεικνύει μία αίσθηση δυσπιστίας και έκπληξης, η οποία εκφράζεται μέσω του θαυμαστικού.

254

00:15:47,928 --> 00:15:53,254

Τα μέτρα που έλαβε η Radium Dial ώστε
να κρύψει τις αποδείξεις ήταν ακραία!

Σε λεξιλογικό επίπεδο, μία τακτική που χρησιμοποιήθηκε εκτενώς για την επίλυση προβλημάτων χρονισμού και μέγιστου αριθμού χαρακτήρων ήταν η απαλοιφή ορισμένων λέξεων, η απώλεια των οποίων θεωρήθηκε ότι δεν επηρέαζε τη νοηματική πληρότητα του κειμένου. Ένα παράδειγμα απαλοιφής αφορά τις γυναίκες που βρίσκονται στο επίκεντρο του εν λόγω ντοκιμαντέρ, οι οποίες στην Αμερική έχουν μείνει γνωστές με την ονομασία «radium girls». Η ονομασία που επιλέχθηκε στα Ελληνικά είναι «ραδιενεργά κορίτσια» η οποία, αν και κρίθηκε ότι

αποδίδει επαρκώς το αγγλικό της αντίστοιχο, είναι αρκετά μακροσκελής, γεγονός που κατά τον υποτιτλισμό μπορούσε δυνητικά να δημιουργήσει προβλήματα. Ιδιαίτερης προσοχής έχρηζαν κάποια σημεία εντός του βίντεο, όπου η φράση «radium girls» χρησιμοποιούνταν έτσι ώστε να γίνει αναφορά στις γυναίκες αυτές ως σύνολο, όπως για παράδειγμα στο παρακάτω απόσπασμα:

129

00:08:05,883 --> 00:08:10,603

One of the first radium girls to experience
physical damage by the radiation

Στα Ελληνικά ωστόσο, η διατήρηση ολόκληρης της ονομασίας θα προκαλούσε προβλήματα χρονισμού και θεωρήθηκε ότι η λέξη «ραδιενεργά» μπορούσε να παραλειφθεί, καθώς το ίδιο το συγκεκριμένο καθιστούσε σαφές ότι το κείμενο αναφέρεται στη συγκεκριμένη ομάδα γυναικών.

129

00:08:05,866 --> 00:08:10,666

Ένα από τα πρώτα κορίτσια που υπέστη
σωματική βλάβη από τη ραδιενέργεια,

Δύο ακόμα τεχνικές των Vinay και Darbelnet, οι οποίες αποδείχθηκαν ιδιαίτερα χρήσιμες σε περιπτώσεις όπου το κείμενο έπρεπε να συμπυκνωθεί, προκειμένου να συμμορφώνεται με τους κανόνες που αφορούν τον ελάχιστο χρόνο ανάγνωσης αλλά και τον μέγιστο αριθμό χαρακτήρων, ήταν η μετάταξη και η μετατροπία (Vinay & Darbelnet, 1958/2000). Η πρώτη αφορά την αλλαγή ενός μέρους του λόγου σε ένα άλλο και εφαρμόστηκε για παράδειγμα στον υπότιτλο 282 όπου το ουσιαστικό «justice» στην αγγλική πρόταση «Finally, some justice had been gained for the radium girls» μεταφράστηκε ως ρήμα στα Ελληνικά με την πρόταση να έχει ως εξής:

282

00:17:29,890 --> 00:17:34,086

Επιτέλους, τα ραδιενεργά κορίτσια
είχαν έως έναν βαθμό δικαιωθεί.

Η δεύτερη τεχνική, δηλαδή η μετατροπία, αφορά την αλλαγή της οπτικής γωνίας από την οποία ο δέκτης λαμβάνει ένα μήνυμα. Μερικά παραδείγματα μετατροπίας αποτελούν οι υπότιτλοι 26 και 34. Στο πρώτο παράδειγμα, πρόκυπτε πρόβλημα που σχετιζόταν με τον ελάχιστο χρόνο ανάγνωσης και τον αριθμό των χαρακτήρων και έτσι το πιο ειδικό «US soldiers» μετατράπηκε στο πιο γενικό «στρατό των ΗΠΑ». Στο δεύτερο παράδειγμα, το επίθετο «ideal» το οποίο στο πρωτότυπο προσδιορίζει το ουσιαστικό «hands», προσδιορίζει στο μετάφρασμα τις γυναίκες, γεγονός που βοήθησε όχι μόνο στη σύμπτυξη της πρότασης αλλά και στην πιο φυσική απόδοσή της στη γλώσσα-στόχο.

32

00:02:10,244 --> 00:02:13,210

Οι γυναίκες και οι έφηβες
προσλαμβάνονταν

33

00:02:13,523 --> 00:02:15,704

γιατί τα μικρά και επιδέξια χέρια τους

34

00:02:15,728 --> 00:02:19,941

τις καθιστούσαν ιδανικές
για τη λεπτομερή αυτή δουλειά.

5.3.2 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Περνώντας στα αμιγώς μεταφραστικά προβλήματα, ένα επίπεδο στο οποίο εντοπίστηκαν τέτοιου είδους δυσκολίες ήταν αυτό της σύνταξης. Όπως είναι φυσικό, οι διαφορές μεταξύ των δύο γλωσσών είχαν ως αποτέλεσμα η συντακτική δομή ορισμένων προτάσεων να πρέπει να τροποποιηθεί, έτσι ώστε να ακούγεται φυσική στη γλώσσα-στόχο και ταυτόχρονα να συμμορφώνεται με τις οδηγίες που αφορούν τον χρονισμό και τον ελάχιστο χρόνο ανάγνωσης. Για παράδειγμα, οι προτάσεις της περιόδου που απαρτίζει τους υπότιτλους 23-25 συνδέονται στο πρωτότυπο κείμενο μέσω του σχήματος «not only...also». Στο αγγλικό κείμενο, οι δύο προτάσεις έχουν διαφορετικά υποκείμενα, η μία τα ρολόγια και η άλλη την εταιρεία. Η διατήρηση της συγκεκριμένης δομής στα Ελληνικά ωστόσο, δεν ακουγόταν εξίσου φυσική και συντακτικά ορθή και για αυτόν τον λόγο επιλέχθηκε η τροποποίηση της περιόδου έτσι ώστε υποκείμενο και των δύο προτάσεων να είναι η εταιρεία.

23

00:01:34,822 --> 00:01:39,147

Η εταιρεία δεν παρήγαγε μόνο
ένα εξαιρετικά δημοφιλές αξεσουάρ,

24

00:01:39,560 --> 00:01:43,590

αλλά υπέγραψε και κυβερνητικά συμβόλαια
στις αρχές του Α' Παγκοσμίου Πολέμου

Ένα ακόμα επίπεδο στο οποίο ανιχνεύθηκαν μεταφραστικές δυσκολίες αφορούσε συνάψεις και λέξεις για την απόδοση των οποίων χρειάστηκε είτε να βρεθεί το ισοδύναμό τους στη γλώσσα-στόχο είτε να αξιοποιηθεί η μέθοδος της παράφρασης, όπως προτείνεται από την Baker (1992). Ισοδύναμα χρειάστηκε να βρεθούν κυρίως για ιδιωματικές εκφράσεις όπως το «put roses in their cheeks» και το «palm off» στους υπότιλους 73 και 196, των οποίων ισοδύναμα θεωρήθηκαν οι εκφράσεις «ρόδισμα των μάγουλων» και «φορτώνω κάτι πάνω σε κάποιον».

73

00:04:34,367 --> 00:04:37,545

ότι το ράδιο θα

«ρόδιζε τα μάγουλά τους».

196

00:12:24,419 --> 00:12:27,685

λέγοντας ότι ήθελαν να «φορτώσουν»

τις ασθένειές τους στην εταιρεία

Όσον αφορά την τεχνική της παράφρασης, όπως αυτή περιγράφεται από την Baker (1992), το πιο αντιπροσωπευτικό παράδειγμα αυτής αποτελεί η απόδοση της τεχνικής «lip-dip» ή «lip-pointing». Δεδομένου ότι οι εν λόγω συνάψεις αναφέρονται σε κάτι πάρα πολύ συγκεκριμένο, δεν ήταν δυνατή η εύρεση ενός ισοδύναμου στα Ελληνικά. Εκτός αυτού, δύσκολη αποδείχθηκε και η κατά λέξη μετάφρασή τους ή η δημιουργία έκτυπου, καθώς χαρακτηριστικό της πρώτης ειδικά σύναψης, είναι η παρήχηση που δημιουργεί, λόγω της παρόμοιας κατάληξης των λέξεων που την απαρτίζουν. Η αδυναμία να βρεθεί στα Ελληνικά μία αντίστοιχη σύναψη, οδήγησε στην απόδοση με παράφραση, με βάση τον ακόλουθο συλλογισμό. Σκοπός των συνάψεων είναι να δώσουν έμφαση στο γεγονός ότι για την εν λόγω τεχνική ήταν απαραίτητη η χρήση των χειλιών, γεγονός που αποδεικνύεται από την παρουσία της λέξης «lip» και στις δύο ονομασίες. Η ελληνική απόδοση επομένως, αναφέρεται ακριβώς σε αυτό και όπως και οι αγγλικές ονομασίες δίνει έμφαση στη

χρήση των χειλιών, με την πιο λεπτομερή επεξήγηση της τεχνικής να ακολουθεί αμέσως μετά, όπως ακριβώς και στο πρωτότυπο.

75

00:04:41,178 --> 00:04:44,669

οι εργαζόμενες παροτρύνονταν
να χρησιμοποιούν μια ιδιαίτερη τεχνική,

76

00:04:44,809 --> 00:04:46,218

που βασιζόταν στα χείλη τους.

Διαφορετική περίπτωση παράφρασης αποτελεί και ο υπότιτλος 310, ο οποίος στη γλώσσα-πηγή είχε ως εξής:

296

00:19:10,326 --> 00:19:14,045

troves of innocent girls and women
lost their lives

Στη γλώσσα-στόχο ωστόσο, η κατά λέξη απόδοση της φράσης «troves of innocent girls and women» δεν ακουγόταν εξίσου φυσική, και έτσι αποφασίστηκε η έννοια της λέξης «trove» να μετατεθεί στις ζωές των κοριτσιών και όχι στις ίδιες. Με άλλα λόγια, οι ζωές τους έγιναν «πολύτιμες», όπως ακριβώς και ένας θησαυρός.

00:19:10,288 --> 00:19:14,042

χάθηκαν οι πολύτιμες ζωές

αθώων κοριτσιών και γυναικών

Όσον αφορά πραγματολογικές αναφορές εντός του κειμένου, δυσκολίες προέκυψαν κατά την απόπειρα απόδοσης διάφορων αμερικανικών επιτροπών και οργανισμών που αναφέρονταν μέσα στο κείμενο. Τη μεγαλύτερη σύγχυση προκάλεσε η ονομασία «US Atomic Bomb Commission». Μία πρώτη αναζήτηση των πιθανών μεταφράσεων της εν λόγω ονομασίας δεν εμφάνιζε αποτελέσματα και συνήθως παρέπεμπε στην «Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας των ΗΠΑ» («US Atomic Energy Commission»). Ερευνώντας στη συνέχεια τη σχέση μεταξύ των δύο επιτροπών, διαπιστώθηκε ότι η δεύτερη ήταν υπεύθυνη για τη χρηματοδότηση της πρώτης (Putnam, 1998). Εκτός αυτού, κατά την αναζήτηση αγγλικής βιβλιογραφίας, τα αποτελέσματα που αναφέρονταν στην Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας σε σχέση με την υπόθεση των «ραδιενεργών κοριτσιών» ήταν αισθητά περισσότερα από ότι αυτά που αναφέρονταν στην «US Atomic Bomb Commission», με τα κείμενα μάλιστα να περιέχουν την ίδια ακριβώς δήλωση που αναφέρεται στο κείμενο, υποστηρίζοντας ότι ειπώθηκε από την Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας. Δεδομένων αυτών των στοιχείων, καθώς και της ύπαρξης ελληνικής απόδοσης μόνο για τη μία από τις δύο επιτροπές, επιλέχθηκε στα ελληνικά η απόδοση «Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας των ΗΠΑ», θεωρώντας τη μία υπερόνυμο της άλλης.

6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Συνοψίζοντας, η εν λόγω πτυχιακή εργασία είχε ως αντικείμενο τον υποτιτλισμό ενός ιστορικού ντοκιμαντέρ με θέμα τα «Ραδιενεργά Κορίτσια της Αμερικής», και επικεντρώθηκε στην ανάλυση της διαδικασίας υποτιτλισμού, καθώς και στα προβλήματα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια αυτής. Ο υποτιτλισμός αποτελεί μια σύνθετη διαδικασία που απαιτεί προσεκτική προσαρμογή των διαλόγων και της αφήγησης, ώστε να αποδίδεται με σαφήνεια και πιστότητα το αρχικό μήνυμα στο κοινό της γλώσσας-στόχο.

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, αντιμετωπίστηκαν προκλήσεις που αφορούσαν τόσο τη γλωσσική όσο και την τεχνική διάσταση του έργου. Η απόδοση εξειδικευμένων όρων, η διατήρηση του συναισθηματικού τόνου, και η προσαρμογή του χρονοδιαγράμματος των υποτίτλων ώστε να συγχρονίζονται με το οπτικό και ηχητικό περιεχόμενο, ήταν μερικά από τα κύρια ζητήματα που αναλύθηκαν. Επιπλέον, προέκυψαν ζητήματα που σχετίζονται με την πολιτισμική προσαρμογή, καθώς και με την ανάγκη διατήρησης της ιστορικής ακρίβειας, δεδομένου ότι το ντοκιμαντέρ αφορά ένα σημαντικό ιστορικό γεγονός. Η εργασία αυτή κατέδειξε τη σημασία της προσεκτικής και μεθοδικής προσέγγισης στην εργασία του υποτιτλισμού, ιδιαίτερα όταν αφορά ντοκιμαντέρ με ιστορικό περιεχόμενο. Τα προβλήματα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αποτέλεσαν πολύτιμες ευκαιρίες για την ανάλυση μεταφραστικών προβλημάτων αλλά και για την εφαρμογή συγκεκριμένων μεταφραστικών τεχνικών προς την επίλυσή τους. Συνολικά, η πτυχιακή εργασία αυτή συνέβαλε στην βαθύτερη κατανόηση των σύνθετων παραμέτρων που επηρεάζουν τον υποτιτλισμό και προσέφερε χρήσιμες γνώσεις για μελλοντικές προσπάθειες στον τομέα αυτό.

7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

Γούτσος, Δ. (2012). *Γλώσσα: κείμενο, ποικιλία, σύστημα*. Αθήνα: Κριτική.

Λάμπρου, Δ. (2014). *Η μετάφραση ως στοχευμένη δραστηριότητα* (No. IKEETRANS-2021-044). Διάυλος.

Ξενόγλωσση

Baker, M. (1992). *In other words: A course book on translation*. London: Routledge.

Cintas, J. D., & Remael, A. (2020). *Subtitling: Concepts and practices*. Routledge.

Martins, C. (2013). *Analysis of fixed language in the subtitled documentary film "The Real Da Vinci Code"*. *Avanca Cinema 2013*, 1078-1088.

Pettit, Z. (2004). *The audio-visual text: Subtitling and dubbing different genres*. *Meta*, 49(1), 25-38.

Putnam, F. W. (1998). *The atomic bomb casualty commission in retrospect*. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 95(10), 5426-5431.

Vinay, J.-P., & Darbelnet, J. (1958/2000). *A Methodology for Translation*. [An excerpt from *Comparative Stylistics of French and English: A Methodology for Translation*, trans. and eds. J. C. Sager & M.-J. Hamel, Amsterdam: John Benjamins, 1995, first published in 1958 as *Stylistique Comparée du Français et de l'Anglais*. *Methodology of translation*] In L. Venuti (Ed.), *The Translation Studies Reader*. London: Routledge.